

Ingrado *magazine*

47

OMDAT LEREN WERKT!

september 2022

Hoogbegaafde kinderen

Moreel kompas

Dubbelinterview
Carry Roozmond en
Corien van Starckenburg

Samen kijken naar kansen

**'Ik kan veel meer
dan ik dacht!'**

Verdieping voor vakbekwame leerplichtambtenaren

nieuw!

Communicatie Basis voor leerplichtambtenaren

Sta sterker bij moeilijke gesprekken

Leergang Leerplicht/RMC

Module 1: Wet- en regelgeving, start 5 september 2022

Module 2: Het netwerk in beeld, start 6 april 2023

Module 3: Methodisch handelen, start 5 oktober 2022

Leerplicht basisopleiding

start 10 november 2022

BOA PHB Domein III

diverse data,

module 1 en 2 ook als zelfstudie te volgen

▶ spv.nu

'Met een creatieve aanpak, blijkt er veel mogelijk'

Voorwoord

Mijn eerste voorwoord voor Ingrado Magazine. Wat een prachtnummer is het. Ik ben er echt trots op en gun het ook professionals uit andere domeinen om kennis te nemen van deze inhoud en zich te laten inspireren. Want hoe mooi is het om te lezen over de samenwerking in het sociaal domein, over de rol die leerplicht kan hebben in die samenwerking en over de meerwaarde als die rol benut wordt. En hoe belangrijk dat professionals uit de zorg, het onderwijs, de gemeente de impact kennen van armoede en de handen ineenslaan. Het artikel over kansengelijkheid in dit nummer laat zien wat de hulpbronnen zijn die kinderen nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. En dat die bronnen maar voor een klein deel binnen het onderwijs gevonden kunnen worden. Hoe onmisbaar is dan de rol van een Jeugdeducatiefonds. Met hun bijdragen aan scholen helpen zij de kansengelijkheid te bevorderen.

Over kansen gesproken. In het artikel 'Samen kijken naar kansen' lees je twee mooie voorbeelden hoe jongeren die uitvalen uit het onderwijs, weer op de rit geholpen worden. Met een creatieve aanpak en door te kijken naar kansen, blijkt er veel mogelijk. In het verhaal over onderwijs aan

hoogbegaafde kinderen blijkt dat het lang niet altijd vanzelfsprekend is dat zij hun recht op onderwijs en ontwikkeling verzilveren. Teammanager leerplicht/RMC Mariette van Hazendonk, een van de geïnterviewden, zegt daarover 'Ieder kind heeft recht op een ononderbroken ontwikkelingsproces. Voor hoogbegaafde kinderen maken we dat niet waar'. Het artikel laat zien waar mogelijkheden gevonden kunnen worden.

Het magazine besluit met een artikel over het moreel kompas dat Ingrado samen met leden heeft ontwikkeld. Dit gaat RMC-medewerkers helpen bij ethische vraagstukken. Want hoe weet je dat je het goede doet? Wat als je het antwoord op een vraag niet vindt door de wet erop na te slaan? Welke afwegingen maak je dan? Het kompas en de ethische vragen die geformuleerd zijn, zijn bedoeld als richtingwijzers. Laat je inspireren.

Ik wens jullie veel leesplezier!

Corien van Starckenburg
bestuurder Ingrado

Colofon

Ingrado magazine

#47, september 2022

Ingrado Magazine verschijnt drie keer per jaar. Voor alle professionals die staan voor het recht op onderwijs en ontwikkeling. Vol achtergronden, praktijkverhalen en inspiratie.

Tekst

Guus Beenhakker, Susan de Boer, René Halberstad, Menno Kouveld, Yolanthé van der Ree, Marga de Weerd, Eveline aan de Wiel

Hoofredactie

Yolanthé van der Ree

Fotografie

Carin Deben (coververhaal)

Illustraties

Welmooet de Graaf

Ontwerp en opmaak

DDK, Utrecht

Druk

Badoux, Houten

Redactieadres

Ingrado
Hofplein 20
3032 AC Rotterdam
T 085 049 51 70
info@ingrado.nl
www.ingrado.nl

Als u teksten uit deze uitgave wilt overnemen, neem dan contact op met de redactie van Ingrado Magazine via info@ingrado.nl.

Deze publicatie werd mede mogelijk gemaakt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Ingrado in beeld

Jarenlang het boegbeeld van Ingrado: Carry Roozmond. Als geen ander maakte zij zich sterk voor het recht op onderwijs en ontwikkeling. Altijd samen met partners. 'Want dit recht bescherm je niet alleen.'

Inhoud

De rol van leerplicht in het sociaal domein

Wat doet de leerplichtambtenaar? Hoe zien anderen die rol? En hoe werken we samen?

WAEL weet het wel!

Wael.nl helpt jongeren met alle problemen waar zij tegenaan lopen en wijst hen de weg.

Samen kijken naar kansen

In een traject op maat krijgen jongeren die vastlopen de kans om te werken aan hun persoonlijke ontwikkeling.

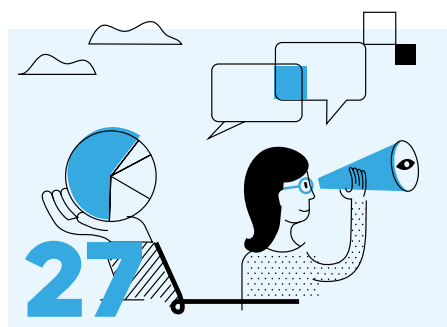
Durven loslaten wat je kent

Onderwijs aan hoogbegaafde kinderen.

Tot ziens Carry Roozmond, welkom Corien van Starckenburg!

Dubbelinterview met de vertrekkende en de nieuwe bestuurder van Ingrado.

Onderzoek en theorie

Van verzuim naar aanwezigheid.

Hoe overleefde Daphne het mbo?

Daphne is doof geboren en slaagde erin haar mbo-diploma te halen. Wat en wie hebben haar geholpen te komen waar ze nu is?

En verder...

- 24 **Investeer ongelijk in gelijke kansen**
Interview met Hans Spekman
- 30 **Onderzoek in de schijnwerper**
What's new?
- 34 **Creative Life Crafting**
Leren denken in kansen
- 36 **Moreel kompas**
Doe ik het goede?

Save the date!

WEEK VAN HET RECHT OP ONDERWIJS EN ONTWIKKELING

21 t/m 25 november 2022

Tijdens deze week wordt ook de Schimmelpennincklezing georganiseerd.

Meer informatie volgt.

De rol van
leerplicht
in het
sociaal
domein

Tijdens de Algemene Vergadering van Ingrado in april jl. ging de documentaire 'De rol van de leerplichtambtenaar in het sociaal domein' in première. De documentaire werpt een aantal belangrijke vragen op. Wat doet de leerplichtambtenaar? Hoe zien anderen die rol? En hoe zorgen we samen met het onderwijs en zorgpartners dat jongeren zich kunnen ontwikkelen? Met die vragen – en de documentaire als startpunt – gaat Ingrado de komende tijd de regio in voor een goed gesprek.

Tekst: Menno Kouveld

Dat binnen de functie van leerplicht in de afgelopen jaren het een en ander is veranderd, zal weinig leerplichtambtenaren zijn ontgaan. Lag de focus lange tijd op het handhaven, sinds een jaar of tien en zeker sinds de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) is die focus steeds meer komen te liggen op begeleiding en zorg om schoolverzuim tegen te gaan of, beter nog, te voorkomen.

De casuïstiek is tegelijkertijd complexer geworden en processen stagneren door wachtlijsten. Wat kunnen we daarin van elkaar verwachten? 'Voor de leerplichtambtenaar is dit soms een zoektocht', weet projectleider René Halberstadt van Ingrado. 'Dat was ook de aanleiding om deze documentaire te maken, om een beeld te schetsen van de complexiteit van het werk en de zoektocht naar oplossingen, én om daarover in gesprek te gaan met elkaar.'

Beeldvorming

Rayon Noordwest had de primeur. In Alkmaar keken medewerkers van leerplicht en RMC samen met een groep ketenpartners naar de documentaire, waarin een leerplichtambtenaar in haar werk wordt gevolgd. Is het beeld dat naar voren komt herkenbaar? Die vraag stelden we aan twee deelnemers aan de Rayondag, Robby Dumfries, leerplichtambtenaar in Amsterdam en Wendy Eelhart, zorgcoördinator bij de opleiding haarverzorging van MBO-college Zuid, onderdeel van het ROC van Amsterdam.

Dumfries is niet alleen sinds 2003 leerplichtambtenaar, als voormalig docent en mentor kent hij ook het onderwijs van binnenuit. 'Als je vijftien jaar docent bent geweest dan hou je die rol altijd.' Hij was dan ook 'zijn eigen partner' tijdens de Rayondag. Vooraf was Dumfries sceptisch. Hij vreesde een beetje voor een stereotype

beeld van de leerplichtambtenaar als handhaver.

Sociaal professional

Wat was zijn indruk van de documentaire? 'Ik denk dat deze documentaire goed laat zien dat ons werk vooral preventief is.' Door uitval van kinderen en jongeren te voorkomen vervult leerplicht volgens Dumfries een belangrijke maatschappelijke functie. 'Wat ik ook heel goed vond: die leerplichtambtenaar ging naast de ouders staan en naast die jongeren of kinderen.' Luisteren, hulp en ondersteuning aanbieden, en niet zwaaien met de wet of handhaving, daar draait het volgens hem om. 'We moeten die sprong maken van 1900 naar 2022. Er is zoveel veranderd en de wet sukkelert erachteraan.'

Ook Dumfries heeft gemerkt dat Ingrado de laatste jaren de omslag heeft gemaakt naar hulp en ondersteuning. Dat vindt hij een hele goede ontwikkeling. 'Het idee is dat je uitgaat van de behoefte van ouders en kinderen en van de bedoeling van de wet.' Dat betekent volgens hem dat je meer moet schakelen en verbinden. 'Net als die collega in de documentaire. Je moet van alle markten thuis zijn en dat vraagt een hele andere benadering van het leerrecht, van ouders en van leerlingen.'

Wat hem opviel tijdens het gesprek naar aanleiding van de documentaire is dat de collega's met wie hij aan tafel zat, op één lijn zaten wat betreft de rol van de leerplichtambtenaar. 'De leerplichtambtenaar gaat meer de kant op van een sociaal professional. Dat vond ik wel prettig, want er zaten ook jonge collega's bij en voor hen was het eigenlijk vanzelfsprekend dat je zo werkt.'

Korte lijnen

Wendy Eelhart heeft in haar werk als zorgcoördinator veel contact met hulpverleners,

'Wij zeggen niet dat dit de beste manier is, dat laten we bewust open'

schoolloopbaanbegeleiders, experts passend onderwijs en ouders. Ze komt in beeld als er zorgen zijn rondom een student, omdat er meerdere verzuimmeldingen zijn en er meer achter lijkt te zitten dan een keer spijbelen.

De samenwerking met leerplicht/RMC Amsterdam is meer dan goed. 'Wij hebben gewoon de luxe dat de consultant drie dagen per week naast mij zit. Letterlijk naast mij. Zulke korte lijnen maakt het makkelijk om haar een keer te betrekken bij een gesprek met een leerling en andersom.' Het is dan ook geen wonder dat Eelhart door haar 'collega' van leerplicht Amsterdam werd uitgenodigd om mee te gaan naar de Rayondag.

De Rayondag was een mooie kans om eens 'de mensen achter mailadressen en telefoonnummers te ontmoeten'. Maar centraal stond natuurlijk de documentaire. Wat vond zij ervan? 'Wat me opviel was dat 'school' best wel negatief werd neergezet. Dat herkende ik gewoon niet. Ook dat de jeugdarts werd gemist is iets wat bij ons dan toch anders is geregeld. Wij hebben binnen ons Loopbaanexpertisecentrum alles in huis, van psycholoog tot orthopedagoog en van budgetcoach tot leerplichtambtenaar.'

In gesprek

'Door met elkaar in gesprek te gaan werd ik mij er weer goed van bewust dat het binnen ons ROC goed geregeld is qua zorg, intern en extern.' Andere deelnemers vertelden dat de samenwerking met jeugdartsen soms moeizaam verloopt omdat er tekorten zijn. Of dat de ondersteuning vanuit school soms wordt gemist en de rol van leerplichtambtenaar als eenzaam kan worden ervaren. Dat is bij Eelhart op school echt anders. Het maakt het werk volgens haar wel makkelijker en die 'luxé' komt ten goede aan de student.

Wat zou ze graag anders zien? 'Het zou mooi zijn als de werkwijze van leerplicht/RMC in alle omringende gemeenten hetzelfde zou zijn. Dat is in de praktijk niet altijd het geval. En dat maakt het in een klas soms ook lastig, doordat niet altijd dezelfde lijn kan worden getrokken.'

Sommige aanwezigen op de Rayondag missen de kritische rol van ouders in de documentaire. Anderen vinden de rol van jeugdhulpverlening onderbelicht, het samen kijken naar wat een passend aanbod is voor een kind. En waar de één een regierol ziet voor de leerplichtambtenaar omdat die aan meerdere touwtjes kan trekken (thuis, school en hulpverlening), ziet een ander die rol liever ergens anders, bijvoorbeeld bij de hulpverlening/zorgaanbieder. En dat is precies wat de documentaire beoogt; uitnodigen tot discussie.

Duizendingendoekje

Duidelijk is dat de ervaringen uiteenlopen. 'Wij zijn een duizendingendoekje', zegt

'We moeten de sprong maken van 1900 naar 2022'

een van de aanwezigen, 'je wordt, vanwege de wet die je achter je hebt, wel serieus genomen, maar het is erg frustrerend als mensen het opgeven rondom een leerling.' Van opgeven is volgens iemand uit het onderwijsveld geen sprake, maar scholen zijn soms beperkt in het aanbieden van mogelijkheden. 'Wij als school doen alles, maar soms hebben we geen passend aanbod en adviseren wij wat anders.' Zij ervaren een ingewikkelde structuur als het gaat om samenwerking, rollen en verantwoordelijkheden. Het geeft maar aan dat het belangrijk is dit gesprek te blijven voeren.

Projectleider van Ingrado René Halberstadt kan inmiddels terugkijken op meerdere Rayondagen waar het gesprek is gevoerd. Is hij tevreden? 'Ik hoorde de laatste keer een schooldirecteur zeggen: "Ik moet mijn beeld bijstellen over dit werk", dat is toch geweldig?' De documentaire geeft volgens Halberstadt een herkenbaar beeld van wat leerplichtambtenaren in hun werk meemaken. Dat geeft ook gelijk aanleiding voor het gesprek: waarom doe ik, of waarom doen wij het wel of juist niet op de manier zoals de leerplichtambtenaar in de documentaire het doet?

'Wij zeggen niet dat dit de beste manier is', verduidelijkt de projectleider, 'dat laten we bewust open. Maar het geeft aanleiding

voor het gesprek, en met name het gesprek met scholen en jeugdartsen die op die bijeenkomsten zijn.' Dat is belangrijk, benadrukt hij, want als de onderlinge samenwerking niet goed afgestemd is, ontstaat er misschien overlap of nog erger, vallen er gaten. 'Deze gesprekken helpen om dit boven tafel te krijgen en het praktisch te maken.'

Denk mee!

Halberstadt hoopt dat het gesprek voor de mensen die de Rayondagen bezoeken een zaadje is om het gesprek voort te zetten op lokaal niveau. Daar moeten slagen gemaakt worden. 'We kunnen niet zeggen: 'Dit was het en we gaan over tot de orde van de dag.' Dat zou ik zonde vinden.' Hij hoopt dan ook dat mensen willen meedenken hoe Ingrado dit verder kan brengen. Suggesties zijn meer dan welkom. 'We willen dat deze documentaire en de vragen die we ermee stellen over ons werk echt lokaal in de haarvaten komt te zitten.' 🍷

Heb je ideeën of wil je meedenken?

Stuur dan een mail naar info@ingrado.nl.

WAEL
weet
het wel!

Hoe vinden jongeren die het lastig hebben, op school of in hun persoonlijk leven, de weg in hulpverleningsland? Waar kunnen professionals in en om het onderwijs jongeren die vastlopen vanwege multiproblematiek heen verwijzen? ROC Mondriaan denkt met WAEL antwoord te geven op deze vragen.

Tekst Yolande van der Ree **Foto's** ROC Mondriaan

WAEL.nl is een toegankelijke website die zichzelf voortdurend actualiseert. Een digitale vraagbaak die jongeren helpt met alle problemen waar zij tegenaan lopen en die hen de weg wijst. Projectleider Tina van Wouw is trots en vooral hoopvol. 'Dit kan voor veel jongeren in de regio Haaglanden echt het verschil maken.' WAEL is gebouwd voor gebruik op een telefoon en is op termijn ook in de appstore te vinden.

De website komt voort uit een van de vsv-maatregelen in de regio: Maatwerktraject Onderwijs en Arbeid (MOA) waaraan Van Wouw sinds 2016 door ROC Mondriaan als projectleider is uitgeleend. 'MOA richt zich op jongeren van 16 tot 27 jaar met complexe problematiek op een of meerdere terreinen van wat we de "big five" noemen: wonen, financiën, fysieke & mentale gezondheid, school en werk & tijdsbesteding. Het gaat om jongeren met een gebrekkig netwerk die behoefte hebben aan een betekenisvolle volwassene, iemand die zo lang bij ze blijft als nodig is, samenwerkt met relevante partijen en zo nodig de regie voert.'

Maatwerkcoaches

Aan het traject zijn 14 maatwerkcoaches verbonden met verschillende achtergronden, van gedragswetenschappers, schuldhulpverleners en agogen tot ervaringsdeskundigen op verschillende terreinen. Alle vo-, vso- en mbo-scholen en scholen in een gesloten setting in de regio Haaglanden kunnen jongeren aanmelden. Afhankelijk van de problematiek worden zij gekoppeld aan een van de coaches. Kyra Brocke, hbo-student Toegepaste psychologie en stagiaire bij MOA en WAEL, is een van hen. Haar motivatie is zowel professioneel als persoonlijk: 'Al sinds het begin van mijn opleiding verdiep ik mij in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Zelf heb ik als mbo-student weinig steun gekregen terwijl ik die hard nodig had. Ik kampte met pro-

blemen als gevolg van dyslexie en kreeg te horen dat ik het hbo nooit zou halen. Ook zag ik medestudenten in de problemen komen en de school verlaten. Ik heb toen alles op alles gezet om te bewijzen dat ze ongelijk hadden en zo kwam ik op het hbo terecht. Binnen MOA werk ik onder begeleiding van andere maatwerkcoaches en begeleid ik enkele jongeren'.

Olifantenspaden

'De maatwerkcoaches zijn de hele dag op zoek naar oplossingen die er meestal nog helemaal niet zijn', zegt Van Wouw, 'en moeten daarvoor regelmatig olifantenspaden creëren. Ze kijken breed naar de problematiek van een jongere, voeren de regie en

'De maatwerkcoaches zijn op zoek naar oplossingen die er meestal nog niet zijn'

doen een beroep op deskundigen uit veel disciplines. Zo verzamelen ze enorm veel informatie, het zijn wandelende informatiebronnen. Alles zit in hun hoofd. Om deze informatie te borgen en ook te delen met anderen, hebben we in 2019 een aanvraag ingediend bij het Innovatiefonds van ROC Mondriaan. We wilden alle informatie die we verzameld hadden onderbrengen op één plek en breed kunnen delen. Die aanvraag werd gehonoreerd en dat was de start van de digitale vraagbaak WAEL. Met de "proof

of concept" wonnen we de Mondriaan Innovatieprijs 2022. Tijdens de coronapandemie kregen we middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs toebedeeld waardoor we drie programmeurs aan het ontwikkelteam hebben kunnen toevoegen en echt konden gaan bouwen. Stagiaires van verschillende opleidingsrichtingen binnen het mbo en hbo hebben daarbij geholpen.'

Geen vraag is te gek voor WAEL (spreek uit als wa-el), genoemd naar de Syrische ict-stagiair die de "proof of concept" ontwikkelde. Van Wouw: 'De betekenis van zijn naam is "degene die jou verder helpt in tijden van nood". Dat is toch prachtig? Weet je het even niet meer? WAEL weet het wel! Inmiddels is de student Wael afgestudeerd op de website WAEL en is hij aangenomen op de ict-afdeling van ROC Mondriaan.'

Simpel en objectief

Veel jongeren verzuipen als ze gaan zoeken via Google en bovendien is alle informatie erg talig, zegt Van Wouw. 'We hebben geprobeerd om WAEL zo simpel, anoniem en objectief mogelijk te houden. Alle informatie is ondergebracht in zes thema's: lichamelijke gezondheid, geestelijke gezondheid, financiën & juridisch, wonen, school en werk & tijdsbesteding. Stagiaire Kyra Brocke is betrokken bij de ontwikkeling en het 'vullen' van WAEL. 'Elk thema heeft weer subthema's waardoor je verfijnder kunt zoeken. Omdat jongeren misschien niet zo snel via de thema's zullen zoeken, kun je je vraag ook letterlijk intypen en dan geeft WAEL aan waar je je antwoord kunt vinden. Het systeem stelt ook gerelateerde hulpvragen zodat je steeds dichterbij het juiste antwoord kunt komen. Als het een vraag is die nog niet eerder is gesteld, dan neemt WAEL deze automatisch op.'

Hulpvragen

Brocke richt zich op de hulpvragen. 'Welke hulpvragen zouden jongeren kunnen stellen op de verschillende thema's, welke vragen zou ik zelf willen stellen? We hebben jongeren van onder meer de opleiding Social work gevraagd welke vragen zij konden bedenken. Al die vragen hebben we toegevoegd in WAEL, voorzien van een antwoord en gekoppeld aan relevante organisaties. Websites waar een student absoluut niets te zoeken heeft, zitten er niet in. Als een jongere zoekt op anorexia zal zij of hij niet een link naar pro-anasites tegenkomen.'

Van Wouw: 'Wij geven niet zelf de antwoorden, maar verwijzen naar betrouwbare en onafhankelijke bronnen zoals de Rijksover-

TikTok heeft een bijna diagnostische functie

heid, de GGD, politie en hulpverleningsinstellingen. Als we kunnen kiezen, kiezen we de informatie die het meest toegankelijk is voor jongeren.'

WAEL wordt op verschillende manieren gevoed, onder meer door vragen die de maatwerkcoaches tegenkomen. 'Anderzijds houden wij onze oren en ogen goed open', zegt Van Wouw. 'We houden sociale media in de gaten omdat jongeren daar hun problemen en vragen ook plaatsen. TikTok heeft een bijna diagnostische functie. Vragen of problemen die daar rondgaan, kunnen we direct aan WAEL koppelen. Een recent voorbeeld is "needling", jongeren die tijdens het uitgaan geprikt worden met een naald. Daar maken ze zich zorgen over.'

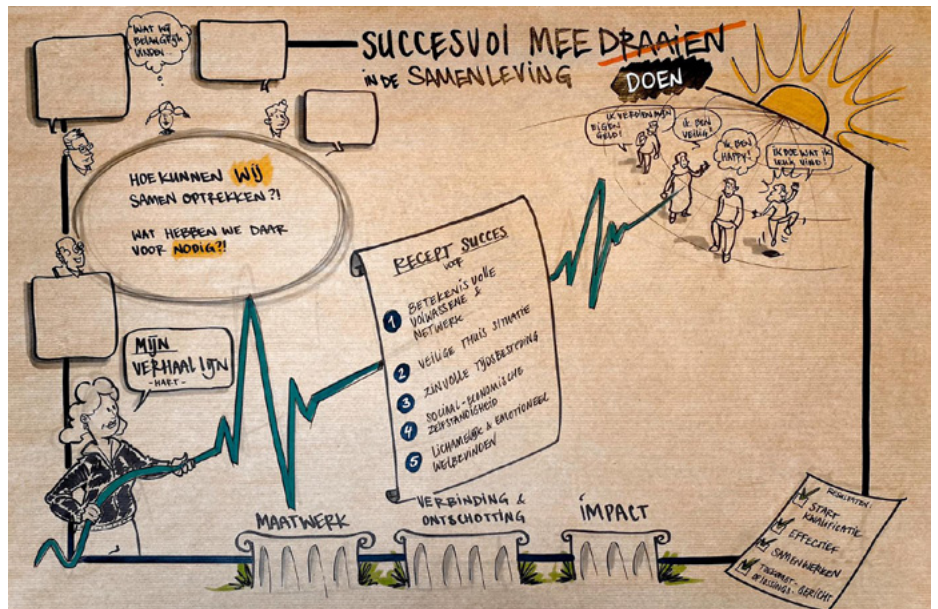
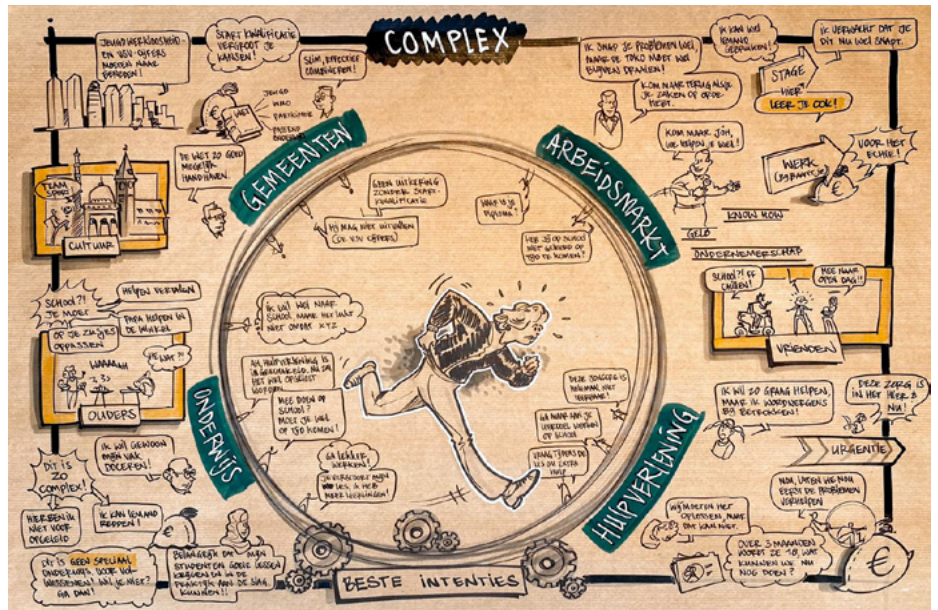
Onderhoud en redactie

Hoe wordt het systeem onderhouden en blijft het actueel? Van Wouw: 'De programmeurs met wie we dankzij de NPO-middelen hebben kunnen samenwerken, hebben "cognitive search" toegevoegd aan de applicatie waardoor WAEL een zoekmachine is die zichzelf leert en actualiseert. Als bijvoorbeeld op een gekoppelde site een adres of telefoonnummer verandert, dan verandert dat automatisch ook binnen WAEL. Als gebruikers een vraag stellen die nog niet eerder is gesteld, komt die automatisch in het systeem terecht en dan kan de redactie daarmee aan de slag.'

WAEL werkt met een redactie van stagiaires en Michel Buizer is eindredacteur. 'Ik controleer alles wat er in WAEL geplaatst wordt op taal en inhoud. En van nieuwe organisaties die zich aanmelden, check ik eerst of de websites geschikt zijn voor onze doelgroep. Er zijn op dit moment 1700 instellingen en organisaties vertegenwoordigd in WAEL.'

Voorlichting

Docenten, studieloopbaanbegeleiders en zorgprofessionals zijn erg blij met WAEL zeggen Van Wouw en haar collega's. 'De

problematiek is vaak zo complex, het is moeilijk je weg te vinden. WAEL levert de hulpbronnen. Zo zijn ze minder tijd kwijt aan zoeken en is er meer tijd om jongeren te begeleiden.'

WAEL is in juni gelanceerd en de voorlichting is recent van start gegaan. Eerst binnen ROC Mondriaan waar een barista-koffiebus langs alle campussen reed om WAEL onder de aandacht te brengen en in de introductieweek van het schooljaar 2022/2023 hebben alle docenten en studieloopbaanbegeleiders een les over WAEL gekregen. Zo weten zij wat er te halen valt en kunnen zij hun studenten goed informeren. In het najaar volgen activiteiten in de gehele regio als duidelijk is hoe WAEL verder uitgerold wordt. 🍷

Tekening 1: zo complex hebben we het gemaakt voor jongeren.
 Tekening 2: een jongere is een mens. Soms gaat het goed en soms gaat het minder. Als het minder gaat heb je hulp nodig, bij voorkeur van zo min mogelijk mensen.

Meer informatie

Samen kijken naar kansen

**'Ik kan veel meer
dan ik dacht!'**

Sommige jongeren hebben meer ondersteuning nodig dan anderen. In een traject op maat krijgen jongeren die vastlopen in het onderwijs de kans om te werken aan hun persoonlijke ontwikkeling. Bij Masterkans en bij De Leerschool Uden kijken ze liever niet naar beperkingen, maar juist naar mogelijkheden.

Tekst Eveline aan de Wiel **Foto's** Carin Deben

Dat doen ze het liefst samen met gemeenten, onderwijs en RMC, vertelt Robbert van Opstal van Masterkans. En ook bedrijven kunnen een belangrijke rol spelen, vindt Kamiel de Jager van De Leerschool Uden. 'Deze jongeren verdienen tijd en aandacht. Als we ons blikveld voor deze doelgroep verruimen, kunnen we samen het verschil maken.'

Jongeren die door hun persoonlijke situatie tussen wal en schip dreigen te vallen, krijgen bij De Leerschool tijdens een intakegesprek zelf het stuur in handen. Letterlijk, vertelt De Jager. 'In de werkplaats hangt een stuur. Jij gaat rijden in jouw leven, waar stuur je naartoe? Wordt het school of werk? En wie neem je mee in de auto? Jongeren pakken zelf de regie en bepalen hun eigen doel.' Dat is wennen, merkt De Jager. 'Jongeren die vastlopen in het onderwijs, lopen vaak een deukje op. Sommigen hebben hun hele leven al te horen gekregen: je doet iets niet goed. Hier beginnen we opnieuw en draaien we het om. Wat zijn je talenten, wat wil je leren en waar liggen je kansen?'

In beweging blijven

De Leerschool Uden is gericht op jongeren van 15 tot 27 jaar met behoefte aan extra ondersteuning bij hun schoolloopbaan of de overstap naar de arbeidsmarkt.

Onder begeleiding van een kleinschalig team met ruime ervaring in het onderwijs leren zij van elkaar tijdens groepsgesprekken, werken ze aan persoonlijke uitdagingen en doen ze werkervaring op. Het traject beoogt jongeren in beweging te houden en te laten doorstromen naar een opleiding of werkplek. Dit jaar ondersteunt De Leerschool 31 jongeren. Ze worden aangemeld via de gemeente en onderwijsinstellingen.

De Leerschool fungeert als bruggenbouwer tussen de jongeren, school, gemeente, RMC en bedrijven in de regio. 'De jongerenconsulenten voeren hier bijvoorbeeld weleens intakegesprekken met jongeren die worden aangemeld bij de gemeente. En ook onze RMC-contactpersoon komt regelmatig langs. Daarnaast zijn wij wekelijks te vinden op een mbo-school in Veghel, om onze kennis te delen.'

'Ze luisterden en keken naar wat ik nodig had'

'Eigenlijk
Kijken we
360 graden
om de
jongeren heen'

De kracht van De Leerschool zit in de persoonlijke aandacht van de coaches, de betrokkenheid van de jongeren bij hun eigen leerproces en de samenwerking met partners in de regio. 'Voor bedrijven hier op het industrieterrein verzorgen wij bijvoorbeeld het terreinonderhoud. Overal worden we hartelijk ontvangen. In de pauze drinken we koffie in de personeelskamer. De HR-manager van een groot bedrijf maakt regelmatig een praatje. "Zijn er nog jongeren die een stageplek zoeken? Want dan maak ik die passend." Dat is toch schitterend? En natuurlijk is het niet vrijblijvend, maar zo krijgen de jongeren wél een kans.'

Masterkans

Ook Robbert van Opstal en Janine Joosten richten zich met Masterkans (voorheen: Kans op Toekomst) op jongeren tot 27 jaar die uitvallen binnen het onderwijs. Onder begeleiding van een coach stellen de jongeren een masterplan op met persoonlijke doelen. In de eerste fase van tien weken volgen zij een onderwijsprogramma met basisvakken, zoals Nederlands, rekenen en burgerschap. Ze leren wennen aan een ritme, ontdekken hun interesses en leren omgaan met toetsen.

In de tweede fase van tien weken gaan de jongeren aan de slag met de invulling van hun masterplan. De nadruk ligt in deze fase op het oriënteren op een studie. De behaalde resultaten en successen worden verzameld in een portfolio, waarmee een jongere zonder middelbareschooldiploma bijvoorbeeld een verzoek tot bijzondere toelaatbaarheid kan onderbouwen. Tussen de 80 en 90 procent van de deelnemers stroomt succesvol uit naar een opleiding of werk.

'We zorgen voor een goed fundament,' vertelt Van Opstal. 'We kijken niet alleen naar het onderwijs, maar ook naar het netwerk, de huisvesting en de financiën. Eigenlijk kijken we 360 graden om de jongeren heen.' Een belangrijke pijler van het traject is de samenwerking tussen school, participatie en zorg. Masterkans begeleidt zo'n zestig studenten per jaar in de gemeenten Hoogeveen en De Wolden en werkt samen met Drenthe College Meppel.

De jongeren komen bij Masterkans terecht via onder meer het onderwijs en de gemeentes. 'Een jongere die in Hoogeveen een uitkering aanvraagt, krijgt de keuze om te gaan solliciteren of mee te doen aan Masterkans,' vertelt Joosten. 'Tijdens het traject behouden jongeren hun uitkering. Doel is dat ze uitstromen naar onderwijs, zodat zij een startkwalificatie kunnen behalen en een duurzame toekomst tegemoet gaan.' Ook via RMC-trajectbegeleiders, leerplicht-ambtenaren en scholen komen jongeren bij Masterkans terecht. Studenten die uitvallen op een mbo-instelling in de regio, krijgen zo de kans om zich te heroriënteren en een andere opleiding te gaan volgen.

Maatwerk voor Samuel en Fenna bij De Leerschool

Samuel Auguste (19) volgde een mbo-opleiding, maar door zijn lastige thuissituatie viel hij uit. Zijn onderwijsinstelling klopte aan bij De Leerschool om hem de laatste maanden van het schooljaar in beweging te houden. Bij zijn eerste bezoek zag Samuel een drumstel staan. 'Dat werd de ingang,' vertelt Kamiel de Jager. 'De eerste dagen dat hij hier kwam, hebben we drumritmes geoefend. Vanuit daar hebben we vertrouwen opgebouwd en ging hij meedraaien in het programma.'

Sindsdien komt Samuel twee dagen in de week naar Uden. 'De dag start met een groepsgesprek, waarin we vertellen wat ons bezighoudt. Dat is fijn om te kunnen delen.' Ook de een-op-een-gesprekken vindt Samuel prettig. 'Je bent hier geen nummer, maar de coaches kijken naar jou als persoon. Hoe zit jij in elkaar en hoe kunnen we jou helpen?'

Na de zomer wil Samuel de mbo-opleiding Sport en bewegen/recreatie gaan volgen. Hij is dankbaar voor de kansen en ondersteuning die hij bij De Leerschool heeft gekregen. 'Inmiddels woon ik op mezelf. Maar ik merkte anderhalf jaar geleden al: als je met iets zit en het aankomt, ook als

het iets is in je thuissituatie, dan denkt Kamiel mee over een oplossing. Hij is oprecht en down to earth. Ongeacht hoe troebel de situatie ook is, hij kijkt er loepzuiver naar.'

Gemotiveerd

Fenna van Druenen (19) zat al een tijdje thuis zonder diploma of werk. Ze vroeg de gemeente om hulp en werd doorverwezen naar De Leerschool. De sfeer sprak haar meteen aan. 'Het is hier rustig en de coaches nemen de tijd om naar je te luisteren.' Fenna volgt het traject nu twee maanden, maar heeft al flinke stappen gemaakt. 'Ik had nooit gedacht dat ik terug zou gaan naar school. Maar hier werd gezegd: je hebt het niet verpest, je hebt nog een kans. En dat motiveert enorm.'

Na de zomer start Fenna met de mbo-opleiding Helpende zorg en welzijn. 'Dat idee zat al een tijdje in mijn hoofd, maar ik wist niet hoe ik het aan moest pakken. Ik heb geen diploma, maar hier werd ik geholpen met de aanmelding en het voorbereiden van de gesprekken.' En die begeleiding blijft, weet Fenna. 'Helemaal alleen vind ik het lastig en val ik snel terug. Dan sluit ik mezelf op en ben ik terug. Maar als ik er niet alleen voor sta, dan geef ik niet op. Dan kom ik er wel.'

'Wat zijn je talenten, wat wil je leren?'

Groeien vanuit vertrouwen

De uitgangspunten van Masterkans zijn aandacht, vertrouwen en continuïteit. 'Deze jongeren hebben vaak het gevoel gefaald te hebben,' merkt Joosten. 'Ze voelen zich afgewezen. Wij bieden 24 uur per dag begeleiding, zodat ze altijd iemand hebben om op terug te vallen. Het is tof om jongeren tijdens het traject te zien groeien en vanuit dat vertrouwen op een gegeven moment zelf de regie te zien pakken. Meestal staan ze versteld van zichzelf: ik kan veel meer dan ik dacht!'

Ook bij De Leerschool Uden ziet De Jager de jongeren tijdens het traject opbloeien. 'Dankzij het vertrouwen dat ze opbouwen en vanuit een intrinsieke motivatie maken de jongeren uiteindelijk zelf duurzame

Raffaella kreeg haar leven op de rit dankzij Masterkans

Thuiszitten kon Raffaella Mura (nu 23) niet, maar toen haar broer in 2019 overleed, stond haar hoofd ook niet naar het volgen van een opleiding. 'Ik was in diepe rouw, met mijn familie liep het niet lekker en ik zat met mezelf in de knoop. De gemeente stelde voor om het persoonlijk ontwikkelprogramma te volgen dat nu Masterkans heet. Die kans greep ik met beide handen aan, want het was heel demotiverend om overal 'nee' te moeten horen.'

De kennismaking met Robbert verliep prettig, weet Raffaella nog. 'Hij was empathisch en geïnteresseerd in mijn verhaal. Ik voelde dat hij mij begreep.' Ze vond steun in de gedachte dat ze altijd bij het team van Masterkans

terecht kon. 'Tijdens het traject volgde ik basisvakken, maar daarnaast lieten ze mij naar mezelf kijken en aan mezelf werken. Bij een reguliere opleiding is die mogelijkheid er niet, maar hier wel.'

Inmiddels is Raffaella moeder van een zoontje en volgt ze de mbo-opleiding Begeleider specifieke doelgroepen. Na haar opleiding hoopt ze andere jongeren te kunnen helpen, net zoals Masterkans haar geholpen heeft. 'Ze hebben mij écht uit de brand geholpen. Ze luisterden en keken naar wat ik nodig had. Ze laten het je zelf doen, maar wijzen je wel op kansen die je zelf niet altijd ziet.'

keuzes voor hun toekomst, waardoor ze niet thuis op de bank belanden, maar mee kunnen doen in de maatschappij. Daar doen we het voor.' 🍷

Scan de QR-codes voor meer praktijkvoorbeelden.

Samuel Auguste in gesprek met Kamiel de Jager

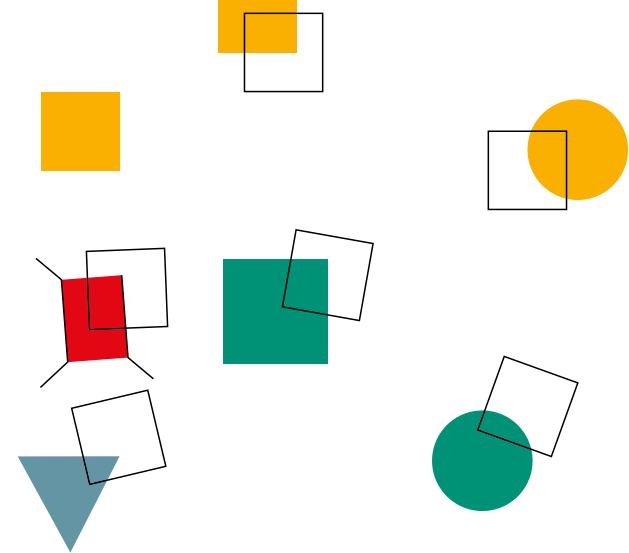

Onderwijs aan
hoogbegaafde kinderen

Durven loslaten wat je kent

Hoogbegaafden hebben veel ontwikkelingspotentieel en staan tegelijkertijd voor grote uitdagingen. Uitdagingen waar het onderwijs niet altijd een antwoord op heeft. Onder de thuiszitters en voortijdig schoolverlaters bevinden zich dan ook relatief veel hoogbegaafde kinderen en jongeren. Een leerplichtambtenaar en een teamcoördinator, beiden ook ervaringsdeskundigen, vertellen over de zoektocht naar passend onderwijs.

Tekst Yolante van der Ree **Illustratie** Welmoet de Graaf

Hoogbegaafde of uitzonderlijk hoogbegaafde kinderen hebben niet alleen een hoog (tussen de 130 en 145) of uitzonderlijk hoog (vanaf 145) IQ; het zijn kinderen die anders in de wereld staan dan normaal begaafden. 'Ze denken anders, leren anders, voelen anders, werken anders en doen anders. Het is niet meer of minder, het is niet beter of slechter, het is gewoon anders! Daardoor kunnen ze zich soms eenzaam voelen. De variatie onder hoogbegaafden is enorm. DE hoogbegaafde bestaat niet', zegt Mariëtte van Hazendonk, teamcoördinator leerplicht/RMC regio Midden-Brabant en hoogbegaafdheidsspecialist.

Weten én begrijpen

Van Hazendonk is moeder van drie (uitzonderlijk) hoogbegaafde volwassen zonen. 'Mijn jongens doen het goed en zetten ieder op een eigen manier hun prachtige talenten in. Maar ik ken ook de moeizame weg daarnaartoe. Mijn eigen ervaringen helpen me enorm in mijn werk omdat ik ouders sneller begrijp en zij zich écht begrepen voelen. Onder de thuiszitters bevinden zich veel hoog- en uitzonderlijk hoogbegaafde kinderen en jongeren. De vraag is hoe we hen eerder kunnen ondersteunen en adviseren en het onderwijs zo kunnen vormgeven dat het beter past. In Regio Midden-Brabant proberen we die vraag te beantwoorden.'

*'Ze denken anders,
leren anders en
voelen anders'*

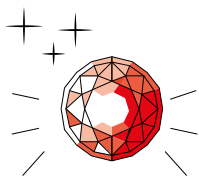
Leerplichtambtenaar Krista Rigtering uit Rhenen is ook moeder van een hoogbegaafd kind. 'Mijn zoon haat school, echt vanuit zijn tenen. Het is zoeken, zoeken, zoeken. Eindeloos. Er is zo weinig kennis en er wordt vooral in stereotypen gedacht. Dat leidt tot beschadigingen bij kinderen. Mijn zoon zit nu op vmbo-tl met veel praktijk en heeft daar zijn draai redelijk gevonden.' In haar werk komt Rigtering hoogbegaafde kinderen en jongeren pas tegen als zij uitvallen. 'Over het algemeen zijn het geen spijbelaars, dus komen ze niet bij ons in beeld. Als ze eenmaal thuiszitten is er vaak al zo veel beschadigd dat het niet eenvoudig is om ze weer in beweging te krijgen.'

Out of the box

Rigtering zweert bij het 'echte gesprek' met jongeren, wat hebben zij nodig? 'En je moet durven loslaten wat je weet en kent. Als je alleen blijft denken in bestaande

structuren en mogelijkheden, vind je de oplossing niet. Hoe kan het wel? Dat moet de vraag zijn.' Zoals ze zelf deed bij de jongen van 17 die thuiszat en helemaal 'leeg' was. 'Hij was van vwo naar havo naar mavo gegaan en was helemaal op. Hij kon niks meer en wilde ook niks meer. Toen ik hem vroeg of er nog iets was waar hij plezier aan beleefde, zei hij na enig nadenken "niet echt, misschien een beetje gamen". Ik vroeg hem of hij het spelletje leuk vond of dat de techniek hem interesseerde. Dat bleek beide wel het geval te zijn. Ik zag een opening om hem te motiveren. Ik vroeg of hij het interessant vond om eens uit te zoeken hoe die spellen gemaakt worden. Ik had wat contacten die met gamification bezig zijn waarbij gametechnieken en -processen ingezet worden om het gedrag van mensen in positieve zin te beïnvloeden. Hij heeft die mensen zelf gebeld en is op bezoek gegaan. Toen ging het licht aan. Inmiddels is hij 19, rondt binnenkort het tweede deel van z'n staatsexamen af en heeft een eigen bedrijf in gamification. Z'n eerste product is de wereld al in.'

Echt praten en echt luisteren en aansluiten bij de motivatie. Dan gaan de luiken weer open, is de ervaring van Rigtering. 'Out of the box durven denken en dat vinden veel mensen lastig. Zo gaat leerplicht er meestal vanuit dat je een leerling nooit uit

'De uitnodiging
is out of the box
te denken'

Sfeerimpressies themabijeenkomsten in Tilburg

met jongeren

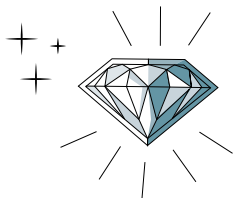
met kinderen

met ouders

school moet halen en bij uitval zo snel mogelijk weer terug moet leiden. Maar als alle luiken dichtgaan juist omdat een kind op school zit, dan kan je hem er beter even uithalen. Ik heb het vaker bij de hand gehad en eigenlijk is het nog nooit mislukt. Je gaat net zo lang door tot je een vervolgstap gevonden hebt en weer verder kan. Eén stap is genoeg. Dat is lastig voor een

Volgens het Delphimodel is een hoog IQ slechts een van de tien samenhangende aspecten van hoogbegaafdheid. Een hoogbegaafde is een slimme denker die complexe zaken aankan, autonoom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens, intens levend. Hij of zij is creatief en schept plezier in creëren. Hoogbegaafden zijn vaak visueel ingesteld en geven over het algemeen de voorkeur aan het denken in beelden. Door in beelden te denken, kan informatie sneller binnendringen. In één seconde, denkt een mens in ongeveer 32 beelden ten opzichte van 2 woorden.

hoogbegaafde, die denkt dat er direct een heel plan moet liggen met een eindstation. Daarom stagneert het vaak. Maar je hoeft nog niet te weten waar je heengaat, het is een zoektocht die je in stapjes loopt.'

Top down

Er moet veel meer informatie komen in het onderwijs, vinden Rigtering en Van Hazendonk. Vrijwel alle lesmethodes zijn lineair, bottom-up, van opbouw. Er worden steeds kleine stukjes aangeboden en die vormen langzaam een geheel, terwijl hoogbegaafden leren vanuit het grotere geheel. Van Hazendonk: 'Ik neem altijd het voorbeeld van de topografie. We beginnen met de woonplaats, dan de provincie waarin wij wonen. Het is voor een hoogbegaafde logischer om vanuit het heelel te gaan inzoomen. Dan kun je alle kennis aan deze kapstok ophangen. De provincie is de jas, waar laat ik die? Geef me eerst de kapstok, dan kan ik verbanden zien en de jas opbergen.' Rigtering: 'Bovendien zijn heel veel hoogbegaafden beelddenkers en leren visueel, waardoor het talige schoolsysteem niet aansluit en ze vaak slecht scoren bij toetsen en testen.'

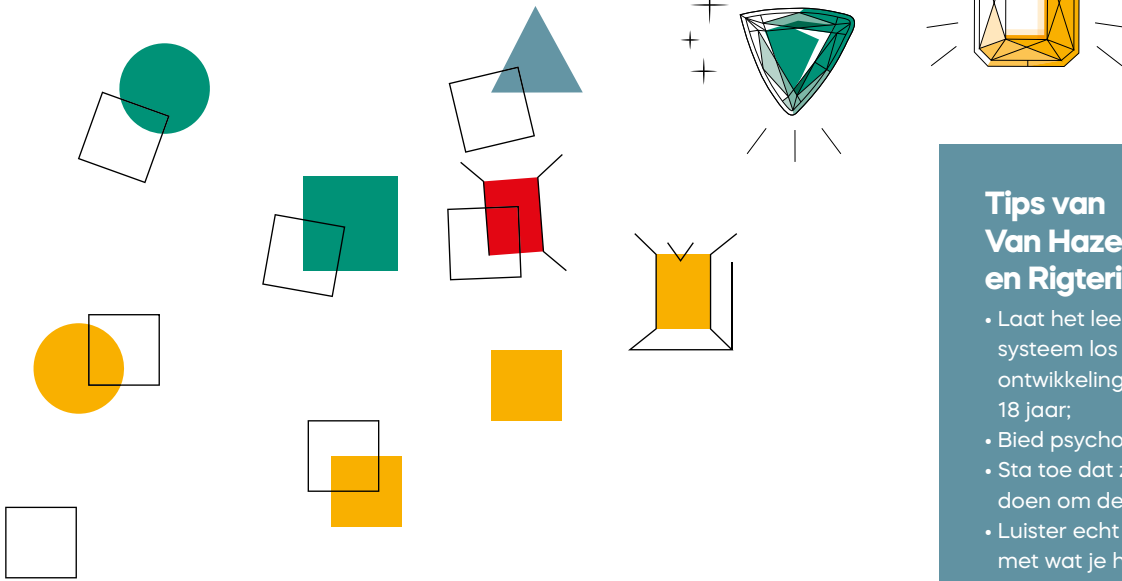
Zowel in Rhenen als in Regio Midden-Brabant zijn informatiebijeenkomsten gehouden rond hoogbegaafdheid. In Rhenen organiseerde leerplicht die samen met het CJG omdat beide een toename zien van hoogbegaafde kinderen en jongeren die in de problemen komen. In Tilburg wees onderzoek van de caseload uit dat een derde van het aantal thuiszitters meer- en

hoogbegaafde kinderen zijn. Van Hazendonk: 'Het heeft even geduurd voor deze groep binnen onze regio aandacht kreeg. De gangbare gedachte is "ze hebben geen ondersteuning nodig, zij kunnen alles toch al?" Anderhalf jaar geleden kwam er geld vanuit de vsv-middelen vrij om een analyse te laten doen. Hoe ziet de hoogbegaafdheidsketen binnen onze regio eruit? Wat is het aanbod? Wat zijn de behoeften van deze ouders, hun kinderen, jongeren en het onderwijs? Wat is er nodig?'

Themabijeenkomsten

Het onderzoek uit 2021, getiteld Analyse hoogbegaafdheidsketen regio Tilburg, wees uit dat er al veel aanbod is op het gebied van onderwijs en ondersteuning, maar dat dat uitgebouwd kan worden. Het huidige aanbod richt zich veelal op cognitieve ontwikkeling, op creatief vlak is er weinig. Voor het mbo, waar volgens Van Hazendonk naar schatting zo'n 30 tot 40 procent van de hoogbegaafden rondloopt, was nog niets ontwikkeld. Uit de analyse is een programma voortgevloeid waarvoor een programmamanager is aangesteld. Hoofddoel is in 2028 voor alle hoogbegaafde kinderen en jongeren ontwikkelmogelijkheden beschikbaar te hebben waardoor zij maximaal tot ontwikkeling kunnen komen. Van Hazendonk: 'In het eerste jaar hebben we drie themabijeenkomsten georganiseerd met ouders, kinderen, jongeren, bedrijfsleven, onderwijs en experts vanuit de praktijk en wetenschap. De wethouder was daarbij aanwezig, zij draagt het programma vanuit het gemeentebestuur. Van de

bijeenkomsten zijn sfeerimpressies en verslagen gemaakt die we breed gedeeld hebben onder meer via sociale media (zie kader). Daarom worden we nu al vroeg betrokken bij situaties waarbij kinderen of jongeren vastlopen, vaak al voordat er echt problemen zijn.'

'Het is zoeken, zoeken, zoeken. Eindeloos'

Van Hazendonk is naast teamcoördinator ook hoogbegaafdheidsspecialist binnen de gemeentelijke organisatie. 'Bij team Leerplicht/RMC wordt gewerkt met de 80-20 regel. 80 procent van je aanstellingstijd houd je je bezig met je functie en 20 procent met een expertise die te maken heeft met je werk. Ik ben dus voor 20 procent hoogbegaafdheidsspecialist. In die tijd adviseer ik scholen, ondersteun ik collega's en werk ik aan het creëren van bewustwording binnen de gemeentemuren. Steeds vaker weten ook ouders me te vinden. Met ingang van het nieuwe schooljaar werken onze leerplichtconsulenten met de gesprekswijzer die ik heb ontwikkeld. Daarmee

kunnen zij snel ontdekken wat een jongere nodig heeft.'

Impulssubsidie

Centrumgemeente Tilburg wil een impuls-subsidie beschikbaar stellen om nieuwe concepten te bedenken die deze kinderen en jongeren tot ontwikkeling laten komen. Van Hazendonk: 'De uitnodiging is daarbij out of the box te denken. Daarnaast maken we een landingspagina op onze regionale leerplicht/RMC-website waarop ouders kunnen zoeken naar mogelijkheden voor hun kind. En we gaan focussen op hoogbegaafdheid in het mbo. Waarom zijn aangepaste onderwijsprogramma's voor deze doelgroep nog zo zeldzaam? Ook onderzoeken we de mogelijkheden van een schakelaar of tussenjaar voor hoogbegaafde jongeren die een studie willen gaan volgen op het hbo of aan de universiteit na een periode van thuiszitten of zonder het benodigde diploma. Zo willen we kijken of het naar voren schuiven van de 21+ toets een mogelijkheid biedt.'

Einddoel is dat alle kinderen en jongeren in Regio Midden-Brabant zich optimaal kunnen ontwikkelen en dat hun talenten meer benut worden. Van Hazendonk: 'Ieder kind heeft recht op een ononderbroken ontwikkelingsproces. Voor hoogbegaafde kinderen maken we dat niet waar. Dat is schadelijk en dat is de reden dat ik me hier zo in vastbijt.'

Tips van Van Hazendonk en Rigtering

- Laat het leerstofjaarclassen-systeem los – richt een ontwikkelingsplek in van 2 tot 18 jaar;
- Bied psycho-educatie aan;
- Sta toe dat ze soms een dag niks doen om de accu op te laden;
- Luister echt en ga aan de slag met wat je hoort;
- Neem kinderen, jongeren en ouders serieus. Zij zijn de experts;
- Laat los wat je weet en denk out of the box;
- Breng wel structuur aan – zorg voor een dag- en nachtritme;
- Vervang onderwijs-urennorm door ontwikkel-urennorm;
- Maak digitaal onderwijs mogelijk als 5 dagen per week te veel is;
- Zet IVIO-pakketten in;
- Benut de ruimte die de Leerplichtwet biedt en zoek de grenzen op;
- Adviseer scholen gebruik te maken van de Variawet. Die wet is erop gericht dat een kind uiteindelijk weer volledig teruggaat naar school en dat moet bij hoogbegaafde kinderen niet het doel zijn. School kan bijvoorbeeld eisen dat een jongere wel een startkwalificatie haalt, maar de eis van volledig terug naar school loslaten.

Meer informatie

Over begaafdheid en hoogbegaafdheid

Tot ziens Carry Roozemon, welkom Corien van Starckenburg!

Laat het vooraf helder zijn: Carry Roozemon gaat niet met pensioen! Dat wil ze graag gezegd hebben. Ze stopt omdat het een goed moment is, vertelt ze. De uitvoering van het Ingrado-beleidsplan 2020-2025 is nu halverwege, in 2023 start de voorbereiding van het volgende vijfjarenplan. 'Ergens in die periode zal ik toch wel echt met pensioen gaan en het is niet logisch dat ik beleid ga voorbereiden dat ik niet zelf zal realiseren. Dus maak ik nu plaats voor een nieuwe bestuurder zodat zij de voorbereiding in gang kan zetten.' Voor Ingrado Magazine vertelt Carry over haar erfenis, onthult haar opvolgster Corien van Starckenburg haar visie en ambitie en gaan beide dames in gesprek over de uitdagingen voor Ingrado.

Tekst Yolenthe van der Ree Foto's Jasper Hof

Carry Roozemonnd:

‘Blijf je verbazen en denk in kansen!’

Voor Carry tekent de belangrijkste uitdaging zich al wel af. ‘Ik voel in de organisatie en in de wereld waarin we werken, dat we toe zijn aan een volgende stap. We willen het kenniscentrum zijn op het hele specifieke terrein van het recht op onderwijs en ontwikkeling. Waarbij we weten dat we dat recht nooit alleen vanuit de twee wetten kunnen beschermen. Daar hebben we altijd andere partners bij nodig. Die samenwerking, de handen ineenslaan, zal de komende jaren hoog op de agenda staan.’

Hoe laat je Ingrado achter?

‘We staan stevig. Onze kennis en deskundigheid worden gezien en erkend; door de leden, het ministerie, door ketenpartners. Toen ik begon als voorzitter was ik blij als we ergens aan tafel konden zitten. We zeiden overal “ja” tegen. Inmiddels worden we gevraagd en nodigen wij partijen uit om naar ons te komen. Er staat een mooie organisatie, een goed team. Ik ben trots op wat ik achterlaat. We werkten vanaf de vensterbank en vanuit stationsrestauraties, met twee parttime medewerkers voor de ledenadministratie en de ondersteuning van de bestuurder. Inmiddels hebben we een kantoor in Rotterdam en een team met kennis op inhoud. Een team dat aanjaagt, initieert, agendaert en een rol kan hebben in de implementatie.’

Wat was je ambitie bij aanvang?

‘Het was 2006 en ik had de ambitie de vereniging te professionaliseren. Ik werkte als directeur bij het RBL Zuid-Holland Zuid. Het was de tijd dat de landelijke vsv-aanpak van start ging en ik vond dat we als Landelijke vereniging van leerplichtambtenaren (LVLA) bij het ministerie aan tafel moesten zien te komen om mee te praten over dat thema. Ik heb toen, met dat doel, een tweede vereniging opgericht, het Landelijk werkverband voortijdig schoolverlaten. We hadden een beleidsmedewerker en ik werd voor één dag per week meewerkend voorzitter. Het doel, fuseren met de LVLA, bereikten we in 2008. In 2009 ben ik fulltime voorzitter van het bestuur geworden.’

Wat heb je zien veranderen?

‘Toen ik begon hadden de meeste gemeentes nog een zelfstandige leerplichtfunctie, er waren slechts drie regionale bureaus; in Dordrecht, Leiden en Hilversum. Dat betekende dat leerplichtambtenaren veelal eenpitters waren die de contactmomenten van de vereniging gebruikten om te sparren en ervaringen uit te wisselen. Doe ik goed wat ik doe? Die collegiale uitwisseling was binnen de eigen gemeente niet mogelijk.’

‘Er is ook een enorme ontwikkeling in de status van onze beroepsgroep. Het was bij mijn aantreden een verwaarloosde beroepsgroep die nooit feedback of complimenten kreeg, niet gezien werd. Dat is echt verleden tijd.’

‘Er ligt een wereld van kansen als je doet waar de Leerplichtwet voor bedoeld is’

Waar ben je trots op?

‘Op deze club, de vereniging en het kenniscentrum. Hoe we vanaf de vensterbank gegroeid zijn naar een team, naar een kenniscentrum. Er staat nu een heel stevige organisatie, we kunnen uitleggen waarom we ertoe doen. Wat overigens een vraag is die we onszelf altijd hebben gesteld “is dat wat we doen van toegevoegde waarde?”. Het antwoord op die vraag kunnen we nog steeds met “ja” beantwoorden. We weten echter dat we het recht op onderwijs en ontwikkeling niet alleen kunnen beschermen en willen niet iets doen wat een ander beter kan. Dat besef is diep verankerd in de organisatie.’

‘Ik ben er ook trots op dat het ons gelukt is om de middelen voor RMC geoormerkt te houden.’

Wat was lastig?

‘Als het lastig was geweest, was ik al lang gestopt. Dus dat was het niet. Een grote uitdaging was het gebrek aan continuïteit van de mensen bij de Rijksoverheid. Steeds weer nieuwe gezichten die bij dit dossier betrokken zijn. Net als je betrokken, bevlogen mensen hebt met kennis van zaken, komen er nieuwe en beginnen we weer overnieuw.’

‘En wat ik heel moeilijk heb gevonden is dat het wetsvoorstel over onderwijs op een andere locatie controversieel is verklaard na de val van het tweede kabinet Rutte. En nooit meer als samenhangend voorstel uit de la is gekomen. Dit was bij uitstek de wet die kan bijdragen aan het recht op onderwijs en ontwikkeling.’

Welke uitdagingen liggen er voor Ingrado voor de komende tijd?

‘We hebben te maken met twee ambitieuze bewindspersonen. Dat is goed nieuws. Aan Ingrado de opdracht om de samenwerking te versterken met de partijen die ertoe doen. Als gelijkwaardige partners die het recht op onderwijs en ontwikkeling beschermen. Dus met Ouders & Onderwijs, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, het Nederlands Jeugdinstituut, Jeugdzorg Nederland.’

Heb je tips voor Corien?

‘Blijf lachen, dit is de mooiste baan van de wereld. Blijf je verbazen en deel je verbazing. En vooral, heb geduld! Blijf verhalen ophalen, ook buiten de Randstad. Denk in creativiteit, denk in kansen. Er ligt een wereld van kansen als je doet waar de Leerplichtwet voor bedoeld is.’

Wat ga je doen na je vertrek bij Ingrado?

‘Ik blijf me inzetten voor het recht op onderwijs en ontwikkeling, maar nu op een andere manier. Zonder dat ik er als bestuurder bij betrokken ben.’

Corien van Starckenburg: 'Naar een nieuw landschap voor jongeren'

Corien van Starckenburg trad op 1 augustus jl. aan als bestuurder van Ingrado. Daarvoor was zij vier jaar wethouder Zorg en Ondersteuning van de gemeente Katwijk en had in haar portefeuille onder meer jeugdhulp en passend onderwijs. En nog eerder was zij lange tijd in en om het onderwijs werkzaam, onder meer als leerkracht en als meer-scholendirecteur. Ze heeft krijt aan haar vingers, zegt ze zelf.

Was je bekend met het werk van de leerplichtambtenaar?

'Jazeker. Toen ik schooldirecteur was, kwam de leerplichtambtenaar elk jaar langs. Op een school met 40 nationaliteiten was het altijd spannend of iedereen er na de zomer weer was. Onder meer daarover spraken we met leerplicht. En de afgelopen vier jaar was ik, vanuit mijn rol als wethouder van de gemeente Katwijk, namens de 12 gemeenten bestuurder van het RBL Holland-Rijnland. Dus ook vanuit die kant ken ik leerplicht. Ik was bovendien lid van de werkgroep voortijdig schoolverlaten waarin we als regio nadachten hoe we vsv vanuit een integrale blik konden aanpakken. Daarbij zochten we altijd naar de verbinding tussen de domeinen, onderwijs, economie, zorg en veiligheid.'

Hoe zie je de rol van de leerplichtambtenaar?

'Die rol is enorm veranderd. We zijn in de regio Rijnland steeds meer gaan werken met consulenten die meedenken, die naast de jongeren staan die uitvallen en naast scholen gaan staan. We maakten een verandering in denken; van verzuim naar aanwezig-

'Wauw, wat een bevlogen en gedreven mensen!'

heid. En we gingen praten over leerrecht in plaats van over leerplicht. Het RBL Holland Rijnland vierde net het twintigjarig bestaan en is bij die gelegenheid omgedoopt in Regionaal Bureau Leerrecht.'

Waarom heb je gesolliciteerd naar deze functie? Wat maakte je enthousiast?

'De missie maakte me enthousiast. Ik zet me al mijn hele werkzame leven in voor het recht op onderwijs en ontwikkeling. In deze functie komen veel dingen samen. Ik heb

krijt aan mijn vingers, ik ken het onderwijs vanuit de rol van directeur, de wereld van leerplicht, ik ken het jeugdzorglandschap waarvoor ik als bestuurder voor 12 gemeentes verantwoordelijk was. In deze baan kan ik al die ervaring inzetten.

'Het eerste gesprek met de benoemingsadviescommissie was heel ontspannen en ging over zaken waarvan mijn hart sneller gaat kloppen, namelijk over jongeren en onderwijs. Hoe geef je jongeren de kans op een zelfstandig en zinvol bestaan in deze maatschappij? De klik was er onmiddellijk.

'Carry is erg gul in het delen van haar kennis en ervaring dus heb ik al vrij snel mogen meekijken. Ik blijf hetzelfde gevoel houden; wauw wat is dit een fantastische plek en wat een bevlogen en gedreven mensen! Wat is het goed dat de vereniging Ingrado die achterban heeft en zo zorgvuldig investeert in de relatie met die leden. Zo blijf je in gesprek en met je voeten in de klei. Waar liggen de problemen en wat kan onze rol hierin zijn?'

Waar kijk je naar uit?

'Ik vind het leuk om nieuwe mensen te ontmoeten en te inspireren en zelf geïnspireerd te raken. Ik kijk ernaar uit om weer samen te werken met een team en om me te kunnen richten op één terrein, onderwijs en ontwikkeling.

'Ik wil de organisatie en de ketenpartners goed leren kennen om samen de uitdagingen aan te gaan. Ik vind het ook mooi om in Den Haag het goede gesprek te voeren zodat wetgeving niet in de weg staat bij de professionals die het werk doen.'

Wat is je droom?

'Onze jongeren verdienen een landschap waarin onderwijs, zorg en veiligheid samenwerken. Een wereld waarin jongeren zich kunnen ontwikkelen in datgene waar ze goed in zijn, ook de jongeren voor wie dat niet vanzelfsprekend is. Dat lukt alleen met integrale samenwerking. Ik hoop dat Ingrado een bijdrage kan leveren aan dat landschap, dat vergezocht.'

In gesprek:

De uitdagingen voor Ingrado

Samenwerking en verbinding lijken de sleutelwoorden voor de komende tijd. Hoe kijken jullie daarnaar?

Carry: 'Ingrado heeft gekozen voor de kernwaarden verbindend, voortvarend en bevlogen. Daarmee laten we zien vanuit welke passie we ons inzetten en de samenwerking zoeken.'

Corien: 'Als wethouder had ik ook jeugdzorg in mijn portefeuille. Ik geloof in de driehoek, onderwijs, aanbieders van jeugdzorg en gemeente. Die moeten met elkaar verbonden zijn en elkaar versterken. Vandaar dat ik als wethouder altijd heb geïnvesteerd in die verbinding. Daarmee voorkom je dat er parallelle processen plaatsvinden die een kind niet verder helpen. En je voorkomt dat je elkaar gaat zitten aankijken met een blik van "wie gaat dit betalen?". Dat moet je op bestuurlijk niveau al goed regelen anders moeten de medewerkers die vraag beantwoorden.'

Carry: 'Die achtergrond van jou is goud waard. Als je als leerplichtambtenaar geen relatie hebt met de andere domeinen, dan kun je nooit de verbinder zijn tussen onderwijs en de gemeente en laten zien over welke jongeren ze zich zorgen moet maken. Leerplicht weet dat als geen ander als de samenwerking op orde is. Het meisje van Nulde is uiteindelijk geïdentificeerd dankzij de data van leerplicht. Daarom hamer ik er altijd op dat onze leden het verhaal achter de cijfers vertellen. Dus maak niet alleen een jaarverslag, vertel ook het verhaal achter de cijfers. Datzelfde geldt voor de effectrapportage van RMC, laat

zien wat je ziet. De kunst is om meer nog dan nu het gesprek over de data aan te gaan en te adresseren bij een wethouder.'

'Ik geloof in de driehoek, onderwijs, aanbieders van jeugdzorg en gemeente'

Corien: 'Dat gesprek moet ook gaan over hoe belangrijk het voor een gemeente is dat jongeren zelfstandig worden, dat ze aan het werk komen. En dat gesprek moet je als gemeente samen met onderwijs en zorg voeren. Dat heb ik in mijn gemeente op de agenda kunnen krijgen. Corona was daarin een bijzondere tijd want toen hadden de wethouder onderwijs en ik wekelijks overleg met de onderwijsbestuurders. En dat zijn we na corona blijven doen, zij het niet meer wekelijks. Met elkaar keken we naar verzuim en voortijdig schoolverlaten. Hoe hou je ze vast en hoe krijg je ze terug?'

Carry: 'Als we de verbinding in de volle breedte kunnen versterken en van inhoud kunnen voorzien, dan krijg je in gemeentes de goede gesprekken en in regio's de goede samenwerking. En dan bedoel ik de verbinding tussen echt iedereen die zich binnen een gemeente en een regio inzet voor het recht op onderwijs en ontwikkeling.'

Corien: 'En dat kan niet zonder de aanbieders van zorg. Ik zal dat zeker blijven agenderen en adresseren. Waarbij ik me wel realiseer dat we heel helder moeten maken, ook voor onszelf, waar Ingrado van is. Waar zijn we goed in en wat kunnen anderen beter? Zonder de stip aan de horizon, het grotere doel, uit het oog te verliezen.'

Carry: 'Ons motto is niet voor niets al jaren "wij doen niets wat een ander beter kan". Dat betekent dat we ons keer op keer de vraag stellen "waarom doen we dit? Kan een ander dit niet beter?" En als we ergens niet van zijn, kunnen we het nog wel adresseren.'

Corien: 'En als een ander het beter kan, hoe zoeken we dan de samenwerking? Daar zit voor mij een mooie uitdaging. Als je ziet hoeveel kinderen er thuiszitten, of hoeveel jongeren geen startkwalificatie hebben... En je weet dat er in het onderwijs mogelijkheden voor ontwikkeling zijn, hoe kun je dat als Ingrado agenderen? Hoe kan Ingrado kennis delen met scholen, onderwijsinstellingen en zorgpartners als het gaat om leerrecht en het tegengaan van voortijdig schoolverlaten? Dat zal mijn zoektocht worden.' 🍷

Investeer ongelijk in gelijke kanssen

Ieder kind moet kunnen dromen over later. Maar niet ieder kind is in de gelegenheid om te dromen, laat staan om die dromen uit te laten komen. Te veel kinderen in Nederland ervaren stress vanwege hun thuissituatie, wonen in onveilige wijken en leven in gezinnen waarin het aan alles ontbreekt als gevolg van een te laag inkomen. Deze kinderen dromen niet - ze overleven van dag tot dag. Dit heeft een enorme impact op hun ontwikkeling en toekomstkansen. In gesprek met Hans Spekman, directeur van het Jeugdeducatiefonds.

Tekst: Guus Beenhakker

Bovenstaande werd duidelijk tijdens het seminar 'Ongelijk investeren in gelijke kansen', georganiseerd door het Jeugdeducatiefonds. Met de presentatie van onderzoek en praktijkvoorbeelden werd op het seminar duidelijk wat de gevolgen van kansengelijkheid zijn en wat het belang is van een brede aanpak.

Een veilig thuis met voldoende geld en voldoende voorzieningen (zoals een eigen bed) en voldoende ontwikkel- en ontspanningsmogelijkheden (boeken thuis, museumbezoek, sporten, muzieklus of vakantie), zijn belangrijke hulpbronnen voor een optimale ontwikkeling. Deze conclusie trok SEO Economisch Onderzoek in het rapport 'Gevolgen van kansengelijkheid in Nederland' (2022) dat tijdens het seminar gepresenteerd werd. Helaas zijn er grote verschillen en zijn er honderdduizenden kinderen in Nederland die niet dezelfde kansen krijgen, met grote gevolgen voor hun toekomst.

Brede aanpak kansengelijkheid

'Dit onderzoek maakt duidelijk dat we de gehele situatie rondom een kind moeten verbeteren en niet alleen het onderwijs', zegt Hans Spekman, directeur van het Jeugdeducatiefonds. 'De hulpbronnen moeten voor een belangrijk deel ook thuis gevonden worden. Met het SEO-onderzoek en de vele praktijkvoorbeelden die wij dagelijks verzamelen, krijgen we steeds beter zicht op de gevolgen van kansengelijkheid en hoe we kunnen

werken aan een brede, integrale aanpak.'

Ook het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) stelt dat een brede aanpak van kansengelijkheid noodzakelijk is om de toekomstkansen van kinderen in armoede echt te verbeteren. Het gehele mandje met hulpbronnen moet worden gevuld. Een te eenzijdige focus op investeren in het onderwijs zal onvoldoende resultaat geven. Sterker nog: de kansengelijkheid kan zelfs toenemen door alleen te investeren in onderwijs. Een kind dat in armoede opgroeit komt minder goed mee op school, en profiteert minder van investeringen in het onderwijs dan kinderen die van huis uit al veel meekrijgen. Zolang de thuissituatie niet mee verandert blijven deze kinderen achterlopen.

Spekman: 'Willen we echt een verschil maken voor deze kinderen dan moeten we alles doen. We willen dat ieder kind in Nederland een ontbijt krijgt (nu ontbijt 25 procent van de kinderen niet of amper), maar ook dat ieder kind een eigen bed heeft (1 op de 20 kinderen heeft geen eigen bed), thuis boeken heeft, buiten kan spelen, een sport kan beoefenen en kleding heeft die past. We willen daar niet vrijblijvend in winkelen, dit zijn noodzakelijke hulpbronnen voor de ontwikkeling van kinderen. Ze hebben een enorme invloed op hun toekomstkansen. Dagelijks zien en horen wij dat de stress en de zorgen die armoede met zich meebrengt en de wijk, de fysieke omgeving waarin een kind opgroeit, invloed hebben op de ontwikkeling van een kind en op de schoolprestaties. Dat kunnen we niet negeren.'

Het Jeugdeducatiefonds werkt op dit moment samen met 444 scholen. Het fonds bindt zich aan scholen waar meer dan de helft van de kinderen opgroeit in armoede. Deze scholen kunnen bij het Jeugdeducatiefonds aanvragen indienen voor individuele leerlingen en groepsaanvragen doen. Dat kan bijvoorbeeld gaan om de aanschaf van een bed, een dagelijks ontbijt of een bezoek aan een theater. Met het nu gepresenteerde onderzoek wordt bekeken hoe die samenwerking nog beter vormgegeven kan worden.

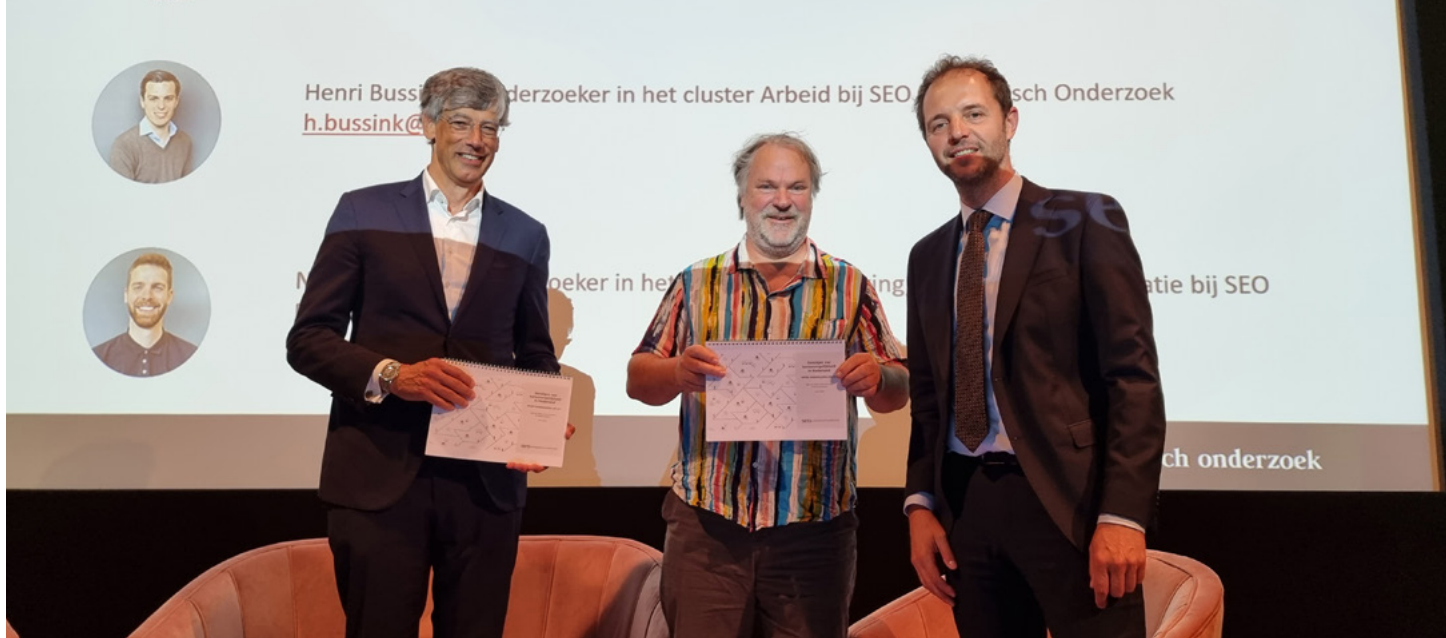
Meer informatie

Investeren via scholen

Spekman constateert dat scholen vaak onvoldoende zijn uitgerust om zich in te spannen voor maatschappelijke problemen en het verbeteren van de hulpbronnen van leerlingen. Het Jeugdeducatiefonds geeft scholen

daarom de mogelijkheid hun leerlingen toegang te geven tot verschillende hulpbronnen die ze vanuit thuis niet kunnen krijgen. Verwijzend naar het eerdergenoemde onderzoek van SEO zegt Spekman: 'Een rekensommetje leert dat een investering van 500 euro extra een kind een heleboel kan opleveren voor de rest van het leven.' Met het geld dat het Jeugdeducatiefonds ter beschikking stelt, kunnen scholen zelf bepalen waarvoor ze het inzetten. Voor individuele kinderen worden regelmatig producten aangevraagd om de thuissituatie te verbeteren ((stapel-)bedden, bureaus, fietsen, therapie, begeleiding) en voor groepen kinderen is er ruimte om vaker culturele uitstapjes te organiseren of muzieklessen.

Voor kinderen die vanuit huis niets kunnen krijgen maakt dit alle verschil. Het SEO-onderzoek laat zien dat investeren in toegang tot hulpbronnen leidt tot een hoger cijfer op de Cito-eindtoets, en tot een hoger inkomen later in het leven, te weten een nominaal bedrag van bijna 11.500 euro extra.

Ongelijk investeren

'Dit betekent', zegt Spekman, 'dat we scholen met leerlingen die de grootste opgaves hebben het best uitrusten om de combinatie te maken tussen onderwijs, thuis en de maatschappij. Daarvoor zijn mensen nodig, maar ook budget zodat kinderen bijvoorbeeld via school een museum of een theater kunnen bezoeken of een sport kunnen beoefenen. Op korte termijn is dat via thuis niet te organiseren, maar dat kan wel via de school. Uit het feit dat we nog steeds aanvragen krijgen blijkt dat er nog te weinig budget is voor dit type bestedingen. Dat willen we graag doorbreken', besluit Spekman.

Hier en daar wordt er al breed geïnvesteerd. Er zijn op diverse plekken in het land voorbeelden te vinden waar het goed gaat met investeringen door scholen, ziet Spekman.

'Deze moeten we kopieerbaar maken. Daar moeten we ons best voor doen. Kopieerbaar maken in ons strakke aangeharkte land vraagt een paar dingen. Behalve dat we moeten voelen dat iets een goed idee is, willen we vaak ook het wetenschappelijke bewijs hebben. Die hopen we te leveren via onderzoek als gepresenteerd op ons seminar. Ook vinden we het in Nederland vaak fijn als we kosten kunnen besparen. En dat kan volgens mij. Als we breed investeren besparen we incidentele kosten waar ik veel scholen mee zie worstelen.'

Spekman noemt een voorbeeld: 'Stel dat we door middel van onderzoek kunnen laten zien wat investeren in een maatschappelijk werker op scholen betekent voor het beroep dat er op jeugdzorg wordt gedaan. Stel dat over vijf jaar blijkt dat het effect positief is,

dan wordt deze functie misschien wel een vast onderdeel van het team. Dat is nu niet zo. Basisscholen zijn niet toegerust om dit soort taken op te pakken en dat vind ik vreselijk. Via een maatschappelijk werker in de school, als onderdeel van het team, kunnen kinderen en gezinnen op een goede manier bereikt worden. Het onderwijs kan door met het onderwijs, de maatschappelijk werker is in de buurt voor ondersteuning die nodig is voor andere hulpbronnen.' 🍷

Enkele conclusies uit het SEO-rapport **Gevolgen van kansenongelijkheid in Nederland:**

- Hulpbronnen thuis verschillen sterk en hangen samen met het inkomen van ouders. Meer hulpbronnen hebben een positief effect op eindtoetsscores en het latere inkomen. De vraag is hoe kinderen met weinig hulpbronnen er meer kunnen krijgen. Bij een aantal daarvan kunnen scholen een rol spelen.
- De kwaliteit van de wijken correleert met de scores op de eindtoets. Een verbetering van de leefbaarheid in wijken verbetert de schoolprestaties.
- Het bieden van meer hulpbronnen aan kinderen die minder hebben leidt waarschijnlijk tot hogere financiële baten later. Die wegen op tegen de investering. De baten uit een beter welzijn worden dan nog niet meegeteld.

Het volledige rapport is te downloaden via

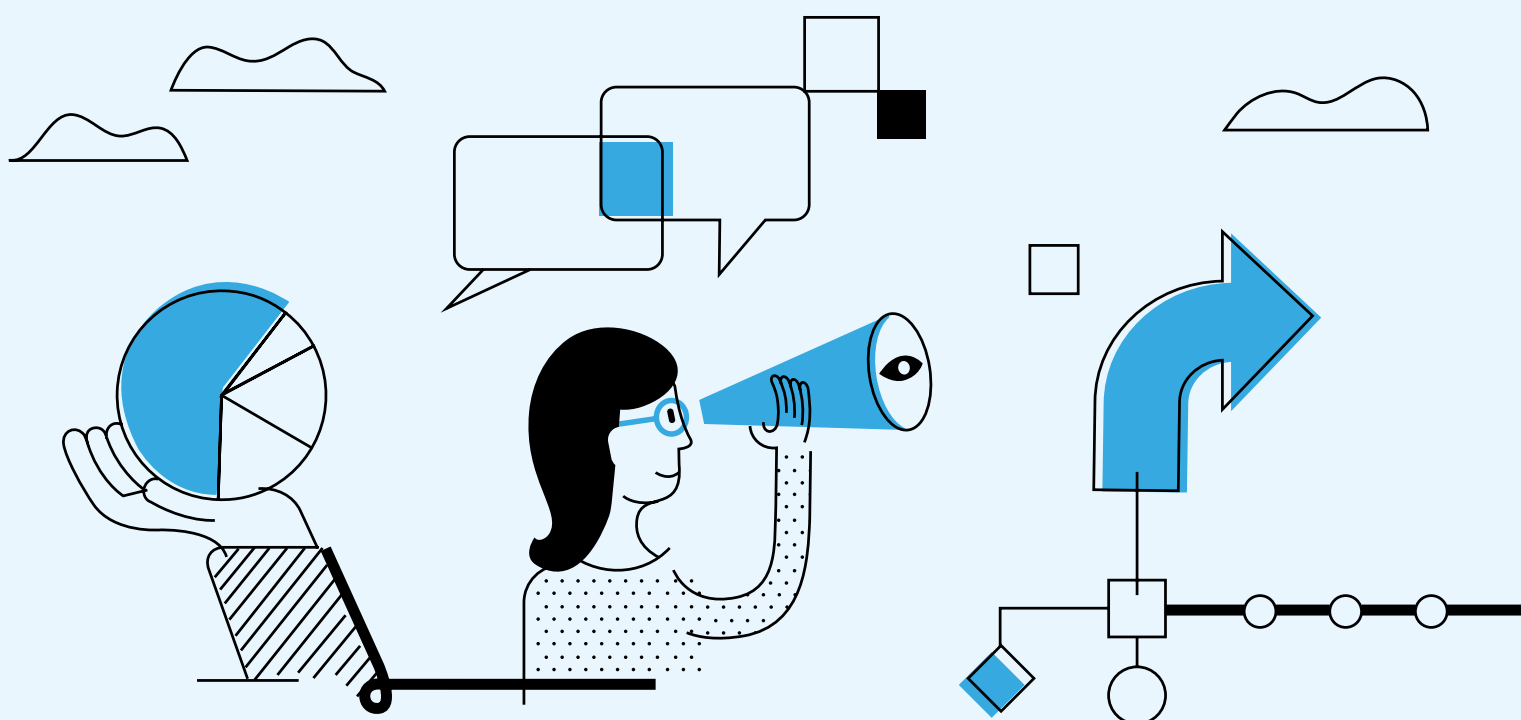

De focus op aanwezigheid

In zowel binnen- als buitenland verschuift de focus van verzuim naar aanwezigheid, van 'wie is er niet?' naar 'hoe zorg je ervoor dat alle jongeren zoveel mogelijk aanwezig zijn op school?'

Tekst René Halberstadt en Marga de Weerd Illustratie Welmoet de Graaf

Met deze andere blik op verzuim verschuift ook de aanpak van verzuim; van reactief naar proactief handelen. In dit verband besteden we sinds 2019 met enige regelmaat aandacht aan het werk van Kearney & Graczyk. Deze psychologen zijn al decennialang verbonden aan het onderwerp school attendance, dat wij vertalen met aanwezigheid.

De verschuiving in focus staat nu ook prominent in de verzuimbrieven die minister Dennis Wiersma van OCW op 15 juli jl. naar de Tweede Kamer stuurde. In die verzuimbrieven lichtte hij de verzuimaanpak langs drie actielijnen toe:

1. Ieder kind wordt gezien, doordat we aanwezigheid centraal stellen;
2. We bieden ieder kind een echt passend aanbod;
3. We zetten digitaal afstandsonderwijs in voor kinderen en jongeren die geen (volledig) onderwijs op school (kunnen) volgen.

In dit artikel zetten we de eerste actielijn centraal. We besteden nogmaals aandacht aan de theoretisch wetenschappelijke onderbouwing om te redeneren vanuit aanwezigheid en kijken terug naar de ledenraadpleging van Ingrado uit 2020 en 2021, waarin het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim centraal stond.

Geoorloofd en ongeoorloofd verzuim

De laatste decennia neemt het aantal onderzoeken naar schoolverzuim toe, ook internationaal. In 2021 was Ingrado betrokken bij onderzoek (KBA) naar geoorloofd verzuim en kortdurend ongeoorloofd verzuim in het primair en voortgezet onderwijs en het mbo. Uit dat onderzoek blijkt onder meer dat er een grote groep leerlingen in het vo en mbo is met een zorgwekkend ziekteverzuimpatroon. Ook laat dit onderzoek de al eerder aangetoonde samenhang tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim zien (Halberstadt, 2013). Jongeren die vaker ziek worden gemeld, zijn ook meer ongeoorloofd afwezig en vice versa. Het onderscheid tussen beide vormen van verzuim is daarom diffuus. Dit geeft aanleiding om bij de beoordeling van de ernst van het verzuim niet alleen te kijken of het gaat om geoorloofd dan wel ongeoorloofd verzuim, maar naar verzuim in zijn algemeenheid. Dan kunnen we proactief handelen doordat een goed en compleet overzicht vroegsignalering mogelijk maakt.

Ledenraadpleging

In 2020 en 2021 heeft Ingrado ongeveer 120 leden uitgenodigd om in kleine focusgroepen in gesprek te gaan over de vraag of het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim zou moeten worden opgeheven. De uitkomsten van deze ledenraadpleging zijn als volgt samen te vatten:

- Het is in de dagelijkse praktijk vaak lastig om het onderscheid tussen beide vormen van verzuim te maken. Soms melden ouders hun kind ziek, terwijl hij of zij niet ziek is.
- Het verschil tussen beide vormen van verzuim is beperkend voor het recht op onderwijs. Leden verwezen vooral naar de vrijstellingen die kinderen buiten het onderwijs plaatsen.
- Het imago van de leerplichtambtenaar verandert van handhaver naar ondersteuner, dienstverlener en adviseur voor ouders en scholen.
- Het Multi-Dimensional Multi-Tiered System of Supports (MD-MTSS) van Kearney en Graczyk biedt goede uitgangspunten om normen voor aanwezigheid te formuleren.

'Van elk niveau in de piramide wordt de mogelijke interventie weergegeven'

Model van Kearney en Graczyk

Het MD-MTSS model van Kearney en Graczyk is in het denken over aanwezigheid in opmars (Kearney & Graczyk, 2014, 2020). De centrale gedachte in dit model is dat door de aandacht voor aanwezigheid te vergroten, verzuim wordt tegengegaan. Interessant is dat ook wordt aangegeven wanneer er sprake is van verzuim waar een interventie noodzakelijk wordt geacht.

In de piramide van Kearney & Graczyk (2020) representeert elk niveau (Tier) een eigen groep leerlingen en benadering. Omdat

de groep die de school altijd bezoekt het grootst is, vormt die de onderste laag (Tier 1). Dit niveau geeft de groep jongeren weer die incidenteel verzuimt. Het tweede niveau betreft de groep met opkomend, mild verzuim (Tier 2). Deze groep is kleiner dan de groep die altijd naar school gaat, maar groter dan de laatste groep. Deze laatste groep representeert de groep structurele en zware verzuimers en vormt de top van de piramide (Tier 3).

Van elk niveau in de piramide wordt de mogelijke interventie weergegeven. Zo wordt in Tier 1, die zich richt op alle leerlingen, vooral ingezet op maatregelen om de aanwezigheid te vergroten. Denk daarbij aan het verbeteren van het schoolklimaat, het ontwikkelen en invoeren van een aanpak om pestgedrag tegen te gaan, het ontwerpen van een veiligheidsbeleid binnen de school, strategieën die zich richten op de gezondheid van de kinderen en het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Allemaal factoren die helpen de aanwezigheid te verhogen. Tier 2 focust op de aanpak van jongeren van wie de aanwezigheid niet vanzelfsprekend is. Hier kan ingezet worden op de rol van ouders, op de wijze waarop de mentor de leerling benadert en op klasgenoten die een positieve invloed kunnen hebben op de aanwezigheid van medeleerlingen. De kwaliteit van de zorgstructuur is in deze Tier van belang. Tier 3 richt zich meer op specifieke problemen waarbij hulp en ondersteuning ook buiten de school gezocht moeten worden.

Data-analyse

Cruciaal in deze aanpak gericht op aanwezigheid, is het verkrijgen van inzicht in het verzuim door de analyse van data. Die analyse moet dan niet alleen op individueel casusniveau worden uitgevoerd, maar ook op klas- en schoolniveau. Zicht op de omvang van aanwezigheid geeft ook inzicht in wat er op welk niveau gedaan moet worden. Daarbij geeft de scheiding tussen de verschillende Tiers een goede eerste kwantitatieve indicatie. Op individueel niveau kan worden gesproken over een goede schoolaanwezigheid als deze meer dan 95 procent van de les-tijd bedraagt; dat is de scheiding tussen Tier 1 en Tier 2. De grens tussen opkomend verzuim (Tier 2) en structureel verzuim (Tier 3) ligt op 90 procent aanwezigheid. Uiteraard moeten ook kwalitatieve indicaties worden

'Door de aandacht voor aanwezigheid te vergroten, wordt verzuim tegengegaan'

meegenomen. We weten immers dat de oorzaken van een verminderde aanwezigheid een enorme verscheidenheid kent, waardoor niet alle verzuim zorgwekkend genoemd hoeft te worden. Signalering en onderzoek naar de oorzaken blijven van groot belang voor een eventuele effectieve interventie.

Tot slot

Ingrado staat voor het recht op onderwijs en ontwikkeling van alle jongeren. Alle verzuim is reden tot zorg en kan een risico vormen voor de ontwikkeling van jongeren. De verschuiving van focus op verzuim naar focus op aanwezigheid is volgens Ingrado een goed uitgangspunt om preventief en positief te kunnen handelen. De bescherming van het recht op onderwijs en ontwikkeling voor ieder kind is hierbij het uitgangspunt.

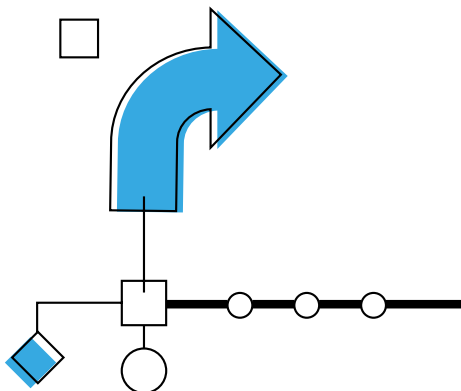
Het theoretisch MD-MTSS-model toont het belang van een heldere aanwezigheidsnorm waarbij tijdige interventies mogelijk worden. Het model biedt hiervoor handvatten die lokaal goed kunnen worden uitgewerkt. Afschaffing van het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim is daarbij niet noodzakelijk. Pas als een jongere onder een beschreven aanwezigheidsnorm komt waarin zowel het geoorloofde als het ongeoorloofde verzuim is opgenomen, is de oorzaak aan de orde. Dan kan het onderscheid helpend zijn voor een juiste eerste benadering van de jongere en zijn of haar ouders.

Deze benadering vraagt om een intensivering en optimalisering van de samenwerking tussen school, ouders, de leerplichtambtenaar en de jeugdgezondheidszorg (JGZ). Gebruik bij interventies wel de gegevens rond ziekte en ongeoorloofde afwezigheid als eerste indicator wie aan zet is (school/

jeugdarts/leerplicht). De leerplichtambtenaar en de jeugdarts kunnen samen de juiste benadering en aanpak in verzuimcasussen bepalen. Zowel de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) als MAZL (Meer aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen) bieden hiervoor handvatten.

Verdeling in groepen en mogelijke interventies - naar model van Kearney

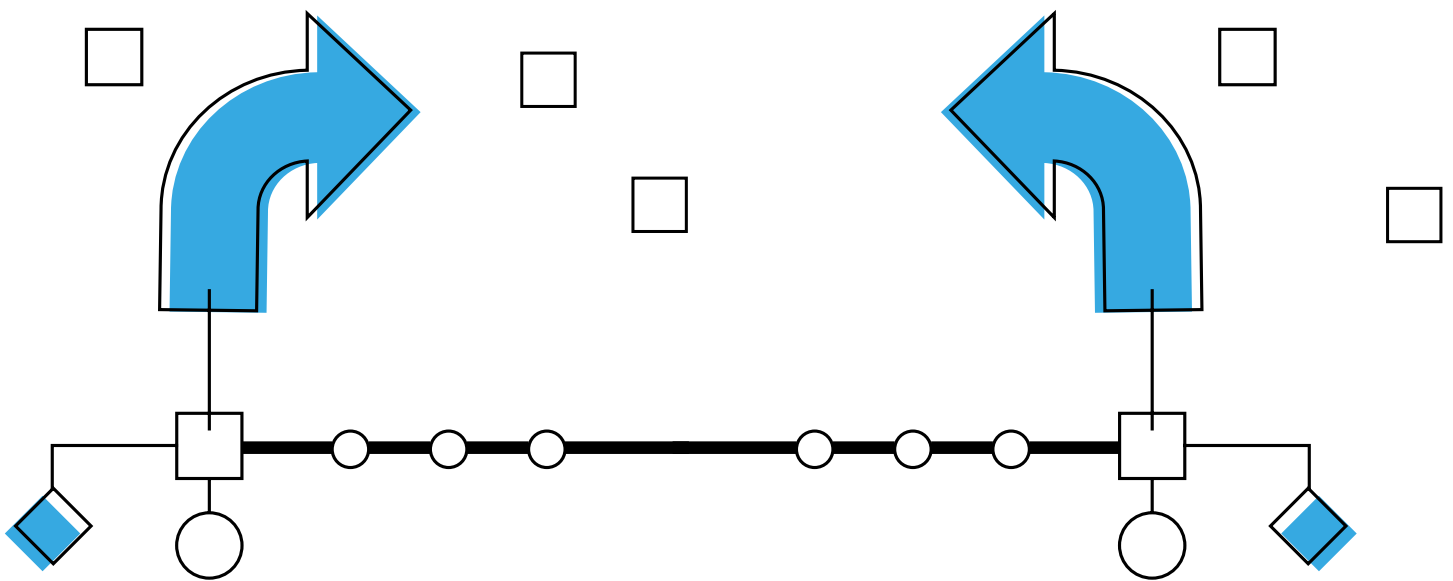
De aanwezigheid centraal stellen betekent niet dat kinderen die om goede redenen (bijvoorbeeld ziekte) niet in staat zijn 100 procent aanwezig te zijn op school dat straks wel moeten zijn. Voor die groep is het wel belangrijk dat samen met school en ouders wordt gekeken waarom het niet mogelijk is om volledig aanwezig te zijn, of de ondersteuning die nodig is adequaat is en hoe de ontwikkeling van het kind ononderbroken doorgezet kan worden.

Ingrado verzorgt regelmatig workshops voor haar leden, maar ook voor scholen en andere organisaties die zich met aanwezigheid en verzuim bezighouden. Geïnteresseerd? Stuur een mail naar info@ingrado.nl met als onderwerp 'workshop aanwezigheid'.

Onderzoek in de

In deze rubriek belichten we regelmatig een aantal onderzoeken die van betekenis kunnen zijn voor het werkveld van leerplicht en RMC.

Tekst Marga de Weerd **Illustratie** Welmoet de Graaf

Eindevaluatie Proeftuinen onderwijszorgarrangementen

Leerplicht heeft met enige regelmaat te maken met kinderen waarvoor geen duurzame plek lijkt te bestaan binnen onderwijs en zorg. Misschien wordt over een paar jaar duidelijk dat de Proeftuinen onderwijszorgarrangementen (OZA) die in opdracht van de ministeries van OCW en VWS zijn opgezet, een opstap waren naar verbetering.

De proeftuinen zijn een praktijkverkenning naar het creëren van maatwerkmogelijkheden en het verbeteren van het ontwikkelingsaanbod op het gebied van onderwijs en zorg. BMC verzorgde de begeleiding van de 15 verschillende proeftuinen, schreef daarvan een evaluatie en ontwikkelde een Toolbox proeftuinen OZA.

In de eindevaluatie beschrijft BMC wat binnen de proeftuinen is geleerd en gerealiseerd. De opbrengsten en bevindingen worden beschreven in drie thema's:

1. netwerksamenwerking;
2. kennis van wet- en regelgeving;
3. de inzet van een procesbegeleider.

Daarnaast is een Stappenplan OZA ontwikkeld, waarin beschreven staat welke stappen genomen kunnen worden om tot een duurzaam arrangement te komen. In de Toolbox proeftuinen onder-

wijszorgarrangementen wordt een aantal van de stappen uit het stappenplan verder uitgewerkt.

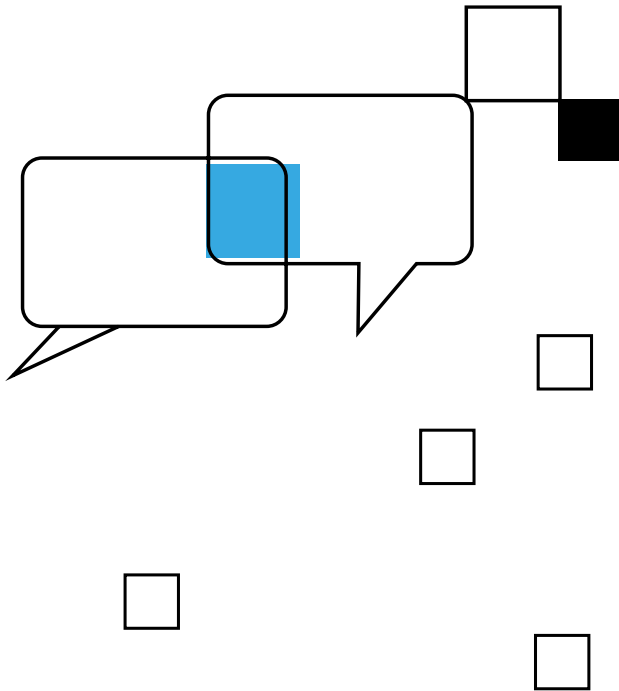
In de bijlage van het rapport zijn de evaluaties van de afzonderlijke proeftuinen te vinden waarmee je een beeld krijgt van de manier waarop binnen de verschillende proeftuinen toegewerkt is naar duurzame arrangementen.

Meer informatie over het experiment vind je op

schijnwerper

Recht op onderwijs en het onderwijsrecht

Dit artikel in *Ars Aequi*, een juridisch tijdschrift voor juristen, gaat over het recht op onderwijs. Prof. Dr. Renée van Schoonhoven, hoogleraar onderwijsrecht aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, beschrijft in het artikel welke bewegingen gaande zijn rond artikel 23 (vrijheid van onderwijs) van de Grondwet. Een van de aanleidingen voor het artikel vormde het voorstel van wet van kamerlid De Hoop van de Partij van de Arbeid om artikel 23 van de Grondwet te wijzigen. Een onderdeel van dat voorstel luidt dat het recht op onderwijs opgenomen zou moeten worden in artikel 23 Grondwet. In haar advies schrijft de Raad van State dat zij het belang van de verankering van het recht op onderwijs in de Grondwet onderschrijft. Dat recht moet volgens haar niet uitgewerkt worden als een individuele aanspraak op toelating tot een specifieke school, zoals in het voorstel is gedaan.

Als je het leuk vindt om meer te weten over de juridische verankering van het recht op onderwijs zijn zowel het artikel als het advies zeker de moeite van het lezen waard.

De proeftuinen vormden de opmaat voor het Experiment onderwijszorgarrangementen. In dat experiment krijgen de 80 onderwijszorgarrangementen, die daaraan vanaf 1 januari 2023 kunnen deelnemen, de mogelijkheid om af te wijken van bepaalde wet- en regelgeving.

De proeftuinen en het experiment en de acties die daaruit voortvloeiden en nog voort zullen vloeien, gaan er hopelijk voor zorgen dat de naar schatting 5.000 kinderen die dreigen uit te vallen, thuiszitten of zijn vrijgesteld op grond van artikel 5 onder a hun recht op onderwijs en ontwikkeling kunnen verzilveren.

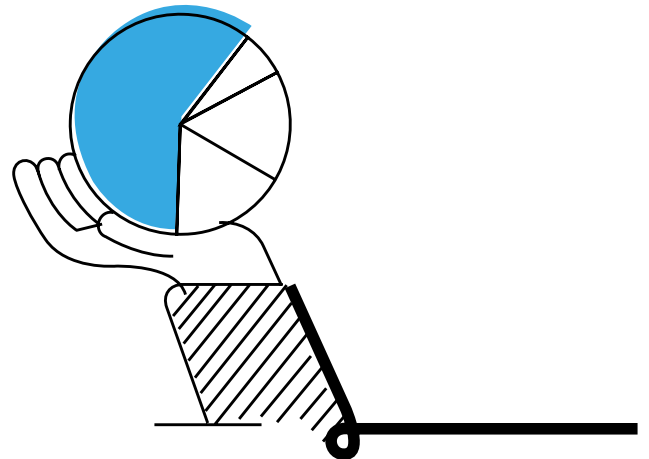
Advies van
de Raad van State

De eindevaluatie
Proeftuinen onderwijs-
zorgarrangementen
vind je op

In *Ingrado Magazine* #44
van september 2021 staat
een artikel over de proef-
tuinen.

Hoe overleefde Daphne het mbo?

Tijdens de conferentie Beroepspraktijkvorming en passend onderwijs werd de documentaire Hoe overleef ik het mbo met een auditieve beperking? vertoond. Daphne Heijkoop (25) is doof geboren. Momenteel werkt zij als begeleider van mensen met een verstandelijke én een auditieve beperking, bij een woonlocatie van Stichting Philadelphia Zorg in Leidschendam. Zij volgde hiervoor de mbo-opleiding Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg (bbl, niveau 4) op het Albeda College in Rotterdam. Ingrado Magazine sprak met Daphne en haar moeder Angelique.

Tekst Susan de Boer **Beeld** uit documentaire

De documentaire 'Hoe overleef ik het mbo met een auditieve beperking?' is te bekijken via

Over het algemeen hield de mbo-instelling goed rekening met Daphnes behoefte aan ondersteuning. Zo was er altijd een gebarentolk bij de lessen, en de school heeft alle moeite gedaan om ervoor te zorgen dat de examens goed verliepen. Veel steun kreeg zij van haar mentoren, zowel bij het Albeda College als bij de opleidingen die Daphne daarvoor volgde, bol niveau 2 Zorg en welzijn en niveau 3 Verzorgende IG en Maatschappelijke zorg, beide in Leiden. 'De mentor van niveau 2 en 3 was een doorzetter, hij zorgde dat ik de opleiding gewoon kon doen', zegt Daphne. 'Ik kreeg goede adviezen van hem zoals "blijf in jezelf geloven, je kan het". De lob'er (loopbaanorientatie- en begeleider, red.) van niveau 4 zorgde er ook goed voor dat ik opleiding kon volgen en dat ik examens zonder problemen kon doen.' Moeite had Daphne vooral met verslagen maken. 'Ik kan geen verslagen schrijven zoals een horende verslagen schrijft. Bijvoorbeeld lidwoorden schrijf ik niet, omdat ik lidwoorden in gesproken taal niet opmerk. Ook is de woordvolgorde anders in gebarentaal.' De coronaperiode was, zoals voor alle studenten, ook voor Daphne een ingewikkelde tijd. 'Bij de online lessen zat de gebarentolk in een hoekje van het scherm, wat het lastig maakte de les te volgen. Gelukkig mocht ik weer naar school zodra het kon.'

Trots

Daphne heeft een broer, die eveneens doof is geboren. De ene mbo is de andere niet, is de ervaring van moeder Angelique. 'Mijn zoon, die twee jaar jonger is dan Daphne, volgde eerst de opleiding Sport & bewegen in Leiden. Maar het klikte niet met de mentor en na een negatief studieadvies – en wat druk van mijn kant – kon hij worden overgeplaatst naar Zoetermeer. Hier kreeg hij een positief studieadvies en nu gaat het goed met zijn opleiding. Je weet niet van tevoren wat je kind nodig heeft in een opleiding. Het is altijd maatwerk. Tijd en geduld, goede communicatie over ondersteuning, dat zijn belangrijke aspecten. Tegen mijn kinderen zeg ik: blijf positief, het is niet altijd makkelijk, maar je kunt het. Ik ben ook heel trots op Daphne, dat zij is gekomen waar ze nu is.'

Niet wachten

Daphne ziet haar opleiding als 'een lange weg met elke keer tegenslagen en vallen en dan weer opstaan'. Ze zegt: 'Ik heb het volgehouden en ik heb alle diploma's binnen. Mijn tips voor andere studenten met een beperking: Zorg dat je goed aangeeft hoe je ervoor staat, en heb je hulp nodig, geef dat dan op tijd door aan de docent of LOB'er. Niet wachten. Wees trots op jezelf en kijk niet naar wat anderen allemaal doen. Iedereen doet het op eigen tempo en op een eigen manier. Volg jouw eigen pad, dan kom je er wel.'

'Wees trots op jezelf en kijk niet naar wat anderen allemaal doen'

BPV-handboek

Het BPV-handboek is een hulpmiddel en naslagwerk voor professionals in het mbo die studenten met extra ondersteuningsbehoefte begeleiden in de BPV. Het biedt informatie, overzichten, tips en handreikingen voor de begeleiding voor, tijdens en na de BPV.

Het is gratis te downloaden via

Creative Life Crafting

Leren denken in kansen

Levensvaardigheden, schoolprestaties en motivatie verbeteren. Dat zijn de doelen van het programma Creative Life Crafting dat onderwijskundige Huib Rommers heeft ontwikkeld voor het middelbaar en hoger beroepsonderwijs. De lockdowns hebben jongeren op achterstand gezet en gedemotiveerd, zegt Rommers, en de interventies van het programma bieden daarvoor een oplossing. 'Vindingrijkheid ontwikkelen bij jongeren, leren denken in kansen, mogelijkheden en ideeën, dat is de kracht van de aanpak.'

'Na corona lukte het veel scholen niet goed de motivatie bij studenten weer op te wekken. Dat was de aanleiding voor mij om me in dit onderwerp te verdiepen.' Huib Rommers is interim-manager bij het Centre for Study and Career Succes, een van de wetenschappelijke onderzoekscentra van de Erasmus Universiteit. De lesmethode die Rommers heeft gemaakt, bestaat uit schrijfp opdrachten en begeleiding. 'In de begeleiding grijp je terug op wat de student opgeschreven heeft. We beginnen echt bij de kern: wat maakt het leven de moeite waard voor jou, wat is voor jou belangrijk?' Studieloopbaanbegeleiders vragen niet altijd genoeg door, ziet Rommers. 'Vaak bespreken ze wel waarom een bepaalde opdracht niet is ingeleverd of hoe het komt dat een student uren heeft gemist, maar daar blijft het dan bij. Met deze methode reik ik ze tools aan om dieper te graven. Het is een redelijk lichte interventie, het kost weinig, het is bewezen effectief en het is makkelijk op te schalen.'

'Het is een redelijk lichte interventie en bewezen effectief'

Interventiemomenten

Het programma bestaat uit een training van docenten, drie interventiemomenten en ontwikkelingsgesprekken met studenten. Rommers: 'Ik help bij de interventies, dat wil zeggen het maken van schrijfp opdrachten aan de hand van vragenlijsten, en met de ontwikkelingsgesprekken.' Rommers adviseert om twee keer in de schoolloopbaan het programma te draaien: in het eerste jaar en het derde of vierde jaar. 'Dat zijn de overgangsmomenten naar een nieuwe fase. In het eerste jaar zijn studenten nog niet echt begonnen aan een concept voor zichzelf en de toekomst. In het laatste of voorlaatste jaar heeft zich dat meer uitgekristalliseerd. De waarde die je er dan aan toevoegt is de blik op de toekomst: doorstuderen op het hbo? Of voorsorteren op werk?'

Jongeren kunnen echt wel benoemen wat ze willen in het leven, vindt Rommers. 'Maar vaak denken ze dat de weg ernaartoe lineair is. Dat is niet zo, er zijn zijpaden, je gaat zelden rechtdoor. Dit programma leert ze op een volhardende manier vindingrijk te zijn. Je kunt op zoek naar mogelijkheden tot je bereikt wat je graag wil. Die vindingrijkheid ontwikkelen bij jongeren, leren denken in kansen, mogelijkheden en ideeën, dat is de kracht van de aanpak.'

Verplicht

Het is belangrijk dat de methode goed is ingebed in het jaarprogramma. Deelname moet verplicht zijn. 'Anders bereik je de jongeren niet die je wilt bereiken. Dus we zeggen: "Het is een belangrijk onderdeel van de persoonlijke en professionele ontwikkeling, en we gebruiken de methode om onze begeleiding te verbeteren." De jongeren die er met de pet naar gooien, vang je in de begeleiding. Dan vragen we: "Hoe komt het dat je niks hebt opgeschreven? Hoe komt het dat je geen zicht hebt op je levensdoelen en hoe kan ik je helpen nadenken over waar je heen wil in het leven?"' Het programma is eerder in het vmbo en afgelopen schooljaar in het mbo uitgevoerd en Rommers hoopt dit najaar opbrengsten te hebben van de uitvoering op het mbo. 'We hebben korte interviews gehouden met de studenten. Ze zijn overwegend positief, hoewel ze het wel stressend vonden om als student Sport & bewegen te knippen en plakken. Maar visueel maken is belangrijk. Een student die een Youtube-filmpje maakte, zei toen hij er later op terugkeek: "Ik heb mooi alle doelen behaald die ik heb genoemd." Als ze het serieus aanpakken zie je dat 98 procent de doelen behaalt. Wel zijn de organisatie en implementatie superbelangrijk, het kost tijd en geld. Maar je verdient het terug doordat er minder voortijdig schoolverlaters zijn. Een thuiszitter is duurder.'

Meer informatie

www.creativelifecrafting.com

Rommers heeft rondom het thema een boek geschreven: Doeltreffend. 12 geheime sleutels voor een doelgericht leven. Dit boek is verschenen bij Amazon.nl, isbn 9798841209027

'Als ik nu ergens tegenaan loop, schrijf ik het op en bedenk ik een oplossing'

Een van de mbo-studenten die heeft deelgenomen aan het programma is Sjoerd van Eck. Hij is inmiddels afgestudeerd en is nu werkcoach bij de uitvoering van de Participatiewet in Ede. In het vierde jaar van zijn opleiding Sport & bewegen kreeg hij de schrijfp opdrachten voor zijn neus.

'Ik zat er niet op te wachten, maar het was verplicht, het hoorde erbij. Tijdens het eerste moment moesten we vragen beantwoorden over onze eigen motivatie. Waarom doe je wat je doet, waarvoor kom jij je bed uit, wat zijn jouw talenten, wat zijn jouw valkuilen? Best lastig om dat te benoemen.

'Het tweede moment was in december. Toen moest je acties bedenken om je belemmeringen op te lossen. Mijn valkuilen waren faalangst en onzekerheid. Ik bedacht dat ik voor faalangst professionele hulp kon inschakelen, en dat ik mijn onzekerheid op stage bespreekbaar kon maken. Dat heb ik ook gedaan: de angst is weg en op stage heb ik leerpunten opgesteld waaraan ik kon werken. Dat had een positieve uitwerking, eerder kon ik er moeilijk over praten. Het helpt echt, maar het is wel lastig je open te stellen.

'Het derde moment moest je het geheel presenteren in een filmpje. Een soort SWOT-analyse (Strength-Weaknesses-Opportunities-Threats, red.) maken, en een pitch van je valkuilen en je oplossingen. Daar heb ik naar gekeken met mijn studieloopbaanbegeleider, Huib en drie vrienden. Wat mij bevalt aan de methode is dat je acties uitvoert. Opschrijven is leuk, maar om verder te komen moet je echt wat doen. Als ik nu ergens tegenaan loop, schrijf ik het op en bedenk ik een oplossing. Het maakt je zelfbewuster.'

Moreel kompas

Doe ik het goede?

Wat is moreel juist in deze situatie of casus? Deze vraag zal menige RMC-medewerker zich met enige regelmaat stellen. Het beantwoorden van die vraag blijkt niet zo simpel. Want wat is juist? Welke waarden en normen hanteer je? Het moreel kompas voor RMC dat Ingrado samen met de leden ontwikkelde, is een hulpmiddel om stap voor stap tot een morele afweging te komen. In dit artikel een kleine vingeroefening.

Tekst Yolvanthe van der Ree **Illustratie** Welmoet de Graaf

Zes kernwaarden vormen de basis van het moreel kompas: 1) ontwikkeling van de jeugdige, 2) maatwerk, 3) onbevooroordeeld, 4) respect voor autonomie, 5) transparantie/openheid en 6) professionaliteit. Dit zijn de waarden die leden zelf hebben genoemd toen hen gevraagd werd "Wat vind je belangrijk in je werk, welk motto geef je bijvoorbeeld nieuwe teamleden mee?". Daarnaast zijn er 10 reflectievragen geformuleerd die helpen de morele aspecten in een casus te zien. Ze zijn op kaartjes gedrukt en kunnen toegevoegd worden aan de Kletspot die Ingrado eerder verspreid heeft onder de RMC-coördinatoren.

Waarden en normen

Bij het kenniscentrum van Ingrado komen veel vragen binnen met een morele component. Aanleiding voor projectleiders Selma Hulst en Ans Machielse om samen met Jurja Steenmeijer, ethicus en onder meer ontwikkelaar van beroepscodes in het sociaal domein, te werken aan een moreel kompas. Machielse: 'Het gaat om vragen waar niet een zwart-wit antwoord op is. Dat is vaak de reden dat een dergelijke vraag aan ons wordt voorgelegd. En wij hebben dan meestal geen pasklaar antwoord.'

Je vindt het antwoord niet door simpelweg de regels te volgen'

De normen die bij de kernwaarden geformuleerd zijn, bieden een handelingskader. Door je aan die normen te houden, geef je de kernwaarde vorm. De ontwikkeling van de jeugdige is de belangrijkste, de normen daarbij zijn: het belang van de jeugdige staat centraal en het handelen van de professional is gericht op het bevorderen van die ontwikkeling. Bij maatwerk horen onder meer de normen: - denk in mogelijkheden – streef, waar mogelijk en ook gepast, naar een aanpak op maat – werk binnen wettelijke kaders (pas toe) of daarbuiten met een goede onderbouwing (leg uit).

Casus

Hulst en Machielse kozen een casus die hen door een lid van de vereniging Ingrado werd voorgelegd om te oefenen met de kernwaarden. Het gaat om twee studenten die niet naar school gaan. Ze volgen thuis onlineonderwijs omdat hun vader ziek is en het risico loopt te overlijden als hij corona zou krijgen. De kinderen zouden eigenlijk wel naar school moeten voor hun sociale ontwikkeling, maar artsen geven aan dat vader inderdaad een reëel risico loopt. Ook de school ziet het liefst dat de kinderen naar school komen. Het is bovendien steeds lastiger om onlineonderwijs te bieden, terwijl de andere studenten wel op school zijn en fysiek onderwijs krijgen. Wat moet/kan de RMC-trajectbeleider doen in deze casus? Hulst: 'Dit is zo'n vraag waarop verschillende antwoorden mogelijk en verdedigbaar zijn. Maar wat is nu moreel juist?' Machielse: 'Je vindt het antwoord niet door simpelweg de regels te volgen. Dat maakt het ethisch.'

Steenmeijer: 'Als je deze casus naast de eerste en belangrijkste kernwaarde legt "de ontwikkeling van de jeugdige", dan is duidelijk dat die ontwikkeling over meer

gaat dan alleen het volgen van de lesstof. Het gaat ook over sociale ontwikkeling. Je zou dus moeten kiezen voor de optie die de ontwikkeling in brede zin realiseert. Als je kijkt naar de kernwaarde Onbevooroordeeld kun je de vraag stellen in hoeverre je je eigen veronderstellingen en inschatting van de risico's van corona laat meewegen. Als het gaat om respect voor autonomie, dan mis ik in de casus informatie over wat de kinderen zelf willen. Dat moet ook meewegen.'

Onderbouwing

Het kompas helpt om de keuze die je maakt te onderbouwen. Steenmeijer: 'In plaats van een persoonlijke wordt het een professionele afweging. Daarmee zijn de argumenten krachtiger. Het helpt ook na te denken en duidelijk te maken waar je van bent en waar je niet van bent. Je bent in deze casus niet van het inschatten van de risico's van besmettingen op een school. Je bent van het recht op onderwijs en ontwikkeling en zou dus wel kunnen aansturen op schoolgang.' 🍷

Nog een casus

Een jongen van bijna 18 jaar. Volgt entree-opleiding, wil niet meer naar school. School heeft al het mogelijke ingezet. De jongen is afgestroomd van havo, via vmbo naar entree. Weet precies wat hij wil, dit past echter niet binnen de kaders van de wet. Hij heeft een werkgever gevonden die hem in dienst wil nemen en hem intern opleidingen wil laten volgen. Daarnaast doet hij allerlei (sociale) vaardigheden op. Wat is wijsheid?

Wat is hier aan de orde?

- de ontwikkeling van deze jongere. Met welke beslissing is die het best gediend? Tegen z'n zin in op school houden? Of hem de ruimte geven zich via de werkgever verder te ontwikkelen?
- onbevooroordeeld zijn. Wat jij er van vindt, doet er niet toe. Je zou kunnen vinden dat hij minimaal een startkwalificatie moet halen, maar die haalt hij binnen Entree niet en niveau 2 lijkt niet voor de hand liggend.
- respect voor autonomie. Wat hij zelf wil is meer dan duidelijk en dat weegt zwaar.

Ethische reflectievragen

De reflectievragen helpen om het morele perspectief in een casus te zien. Ze zijn bedoeld om erbij te pakken als je je afvraagt wat de morele dimensie is. Een hulpmiddel om je aan het denken te zetten.

- Ervaar je in deze casus een moreel spanningsveld?
- Wat raakt je in deze situatie, welke waarde is voor jou persoonlijk in het geding?
- Waarvoor voel jij je verantwoordelijk in deze casus?
- Welke belangrijke waarde staat voor de jeugdige op het spel in deze situatie? Bijvoorbeeld ontwikkeling, autonomie, geluk, rechtvaardigheid?
- Welke waarde of verantwoordelijkheid van het moreel kompas speelt in deze situatie?
- Welke rechten van de jongere of anderen spelen een rol in deze situatie? Bijvoorbeeld fundamentele grondrechten of wettelijke rechten?

- Welke handelingsopties heb je in deze casus en welke waarden vanuit het kompas sluiten aan bij welke opties?
- Hoe kan je – met gebruik van onder meer het moreel kompas – je handelen in deze situatie aan anderen uitleggen?
- Wat zou in jouw beleving de best denkbare uitkomst zijn in deze casus? Waarom?
- Welke waarde – van de jeugdige, vanuit het kompas of je eigen waarden – is door je handelen gerealiseerd? Heb je met je handelen recht gedaan aan de waarden van het beroep? Op welke manier wel/niet?

Meer informatie

In het najaar van 2022 zullen verschillende workshops rond het moreel kompas georganiseerd worden. De implementatie volgt in 2023. Dan start ook de ontwikkeling van een moreel kompas voor leerplicht.

Onderwijs én welzijn
inzichtelijk

Onderwijstaken gaan verder dan het uitvoeren van de wet. De ontwikkeling en het welzijn van alle jongeren staat voorop.

LeerSaam biedt een complete oplossing voor het snel en efficiënt afhandelen van de administratie, begeleiding en regie rond onderwijsprocessen. Het maakt het werk van professionals op het vlak van leerplicht(administratie), RMC en leerlingenvervoer eenvoudig en inzichtelijk. Zo kom je tot structurele oplossingen voor de jongeren binnen de regio.

- Leerplichtadministratie
- Verzuim
- Vrijstellingen en ontheffingen
- Begeleiding RMC en kwetsbare jongeren
- Leerlingenvervoer
- Managementinformatie

De voordelen van LeerSaam

- LeerSaam beschikt over slimme, directe koppelingen met BRP, DUO en Suwinet waardoor gegevens realtime beschikbaar zijn.
- Met 1 druk op de knop de verplichte rapportages voor verantwoording uitdraaien betekent veel tijdswinst.
- Leerlingenverzuim staat vaak niet op zich. LeerSaam creëert overzicht. Zo voorkom je dat trajecten elkaar doorkruisen.

Dankzij LeerSaam hebben wij meer overzicht gekregen en is ons veel administratie uit handen genomen. Hierdoor hebben wij meer tijd voor onze klanten!

Jaap Zuiderduijn
Leerplichtambtenaar gemeente Urk

- Wij kunnen LeerSaam snel implementeren. We migreren de omgeving op het moment dat het jouw gemeente uitkomt.

Meer weten?

Neem contact met ons op. Een vrijblijvende demonstratie is ook mogelijk. Of kijk voor meer informatie op onze website.

Tijs Duysens
leersaam@lostlemon.nl
085 489 8888

www.lostlemon.nl/leersaam
ISO 9001 | ISO 27001 |
NEN 7510:2017

Lost Lemon
Software, consultancy, onderzoek.

**Buiten de kaders
durven denken**
Dat verdienen onze jongeren!

Ingrado